

KINNITATUD
Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi
üldkoosoleku
..... 2021
otsusega

MAJANDUSAASTA ARUANNE 2020

Ärinimi: Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts
Äriregistri kood: 10341618
Aruandeperiood: 01.01.2020 – 31.12.2020
Aadress: Kanali põik 3
Rae küla, Rae vald
Harjumaa 10112
Telefon: +372 625 8230
Faks: +372 625 8200
Elektronpost: eans@eans.ee
Kodulehekülg: www.eans.ee
Põhitegevusala: aeronavigatsiooniteenuste osutamine

Ivar Värk
Juhatuse esimees

Jaanus Jakimenko
Juhatuse liige

Üllar Salumäe
Juhatuse liige

Sisukord

Sisukord	2
Info ettevõtte kohta.....	3
Tegevusaruanne	4
Majandustulemused.....	7
Tulemuslikkuse kava ja hinnad	10
Majanduslik lisaväärtus.....	11
Olulisemad tegevused ja sündmused 2020. aastal	12
Lennuohutus ja kvaliteet	14
Personal	17
Hea ühingujuhtimise tava aruanne.....	19
Raamatupidamise aastaaruanne	24
Finantsseisundi aruanne.....	24
Koordkasumiaruanne	25
Rahavoogude aruanne	26
Omakapitali muutuste aruanne	27
Raamatupidamise aastaaruande lisad	28
LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused	28
LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid	36
LISA 3. Finantsinstrumendid	36
LISA 4. Nõuded ostjate vastu.....	36
LISA 5. Muud nõuded ja ettemaksud	37
LISA 7. Võlakohustused.....	39
LISA 8. Võlad töövõtjatele.....	40
LISA 9. Muud lühiajalised kohustused	41
LISA 10. Omakapital.....	41
LISA 11. Müügitulu põhitegevusest.....	42
LISA 12. Tööjõukulud	42
LISA 13. Kaubad, toore, materjal ja teenused.....	43
LISA 14. Mitmesugused tegevuskulud	43
LISA 15. Tulumaks	43
LISA 16. Sihtfinantseerimine.....	44
LISA 17. Tehingud seotud osapooltega	44
LISA 18. Olulised raamatupidamishinnangud	45
LISA 19. Finantsriskide juhtimine.....	45
LISA 20. Sündmused pärast aruandekuupäeva.....	48
Kahjumi katmise ettepanek.....	50

Info ettevõtte kohta

Ärinimi:	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts	
Aadress:	Kanali põik 3, Rae küla, Rae vald Harjumaa 10112	
Asukohamaa:	Eesti Vabariik	
Telefon:	+372 625 8230	
Faks:	+372 625 8200	
Elektronpost:	eans@eans.ee	
Interneti kodulehekülg:	www.eans.ee	
Äriregistri kood:	10341618	
Käibemaksukohuslase registreerimisnumber:	EE100339639	
Põhitegevusala:	Aeronavigatsiooniteenuse osutamine	
Eesti majanduse tege- vusalaade klassifikaatori kood:	52239 - muud õhutransporti teenindavad tegevusalad	
Majandusaasta:	1. jaanuar – 31. detsember	
Juhatus:	Ivar Värk Jaanus Jakimenko Üllar Salumäe	juhatuse esimees juhatuse liige juhatuse liige
Nõukogu:	Priit Põldoja Riina Varts Kaupo Raag Andres Uusma	nõukogu esimees nõukogu liige nõukogu liige nõukogu liige
Auditikomitee:	Kaupo Raag Priit Rifk Andres Uusma	komitee esimees komitee liige komitee liige
Omanik:	Eesti Vabariik (100%)	
Aktsiate valitseja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
Audiitor:	AS PricewaterhouseCoopers	

Tegevusaruanne

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi: EANS või ettevõtte) osutab oma klientidele ohutut, kvaliteetset ja keskkonnasõbralikku, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist ning dünaamiliselt arenevat aeronavigatsiooniteenust ning toetab rahvusliku kaitse vajadusi õhuruumi suveräänsuse tagamisel.

Ettevõtte kõige olulisemaks eesmärgiks on aeronavigatsiooniteenuse osutamine. Selle tagamiseks korraldab juhatus ettevõtte majandustegevust kolme tähtsama huvigrupi peamisi ootusi silmas pidades:

- klientidele on oluline saada ohutut, kvaliteetset, sujuvat ja paindlikku aeronavigatsiooniteenust õiglase hinnaga;
- omanikule on tähtis ettevõtte pikaajaline ja kasumlik toimimine, tagades nõutud omakapitali tootlikkuse;
- personali huvi on teha huvitavat ja vajalikku tööd, sealjuures areneda ning saada töö eest väärikat tasu.

2020. aasta lühiülevaade

2020. aasta oli ülemaailmsele lennundusärile ülimalt keeruline aasta. Rahvusvahelise Lennutranspordi Ühenduse (IATA) möödunud aasta kokkuvõtte märgib uue koroonaviiruse (COVID-19) põhjustatud kriisi kui suurimat šokki lennunduse ajaloos peale teist maailmasõda. Lennunduses on kriisiaastaid olnud varasemaltki, lähiajaloo näiteks põhjustas 2001. aasta septembri terroriakt või ka aastatel 2007-2008 toimunud finantskriis lennundusele tagasilöögi, kuid nende ulatus ja mõju ei ole kuidagi võrreldav 2020. aastal tekkinud tervishoiukriisist põhjustatud lennunduskriisiga, piirid on suletud ja inimeste liikumisvabadus on piiratud. EUROCONTROLi andmetel langes 2020. aastal Euroopa õhuruumis liiklus keskmiselt 55%, opereeriti kokku 5 miljonit lendu ehk 6,1 miljonit lendu vähem kui 2019. aastal.

COVID-19 põhjustatud ülemaailmse lennunduskriisi sai alguse möödunud aasta alguses Hii-nast, kui riigi sisesed ja rahvusvahelised lennud veebruaris peatati. Märtsikuus, kui viirus nii Euroopas kui mujal üle maailma ulatuslikult levis, tõi see kaasa rahvusvahelise reisilennuliikluse sisulise peatumise, märtsi lõpuks teenindati peamiselt vaid kaubalende. Ka Tallinnasse jäid toimuma vaid üksikud regulaarlennud (Lufthansa Frankfurdist ja Belavia Minskist), jätkusid peamiselt vaid kauba- ja eralennud. Kriisi mõju rahvusvahelisele lennundusärile on katastroofiline, IATA aasta ülevaates märgitakse, et ülemaailmsest lennunduse ärist kadus kriisi haripunktis aprillis ligikaudu 90%. Kriisi tõttu on kadunud paljud töökohad üle lennundussektori.

Liikluse taastumist takistas riikide suutmatus ühtsetes reisi piirangutes kokku leppida, kuid juunikuust alates leevendati oluliselt reisi piiranguid Euroopa siseselt, mistõttu hakkas reisilennuliiklus Euroopa siseselt jõudsalt taastuma. Veel augustis paistis tulevik optimistlik, oli lootus, et jõudsalt hakkavad taastuma ka puhkusereisid, riigid võimaldasid negatiivse koroonaproovi andnutel reisida ja puhkusepiirkondadest naasnutena ei nõutud eneseisolatsiooni jäämist. Reisi piirangute leevendamine vaid Euroopa siseselt ei toonud aga kaasa loodetud kiiret reisilennuliikluse taastumist Eesti õhuruumis kuna Lennuliiklusteeninduse AS poolt teostatavast liiklusest moodustab väga suure osas liiklus Aasiast ja Venemaalt Lääne-Euroopasse ning Lähis-Idast Ameerikasse.

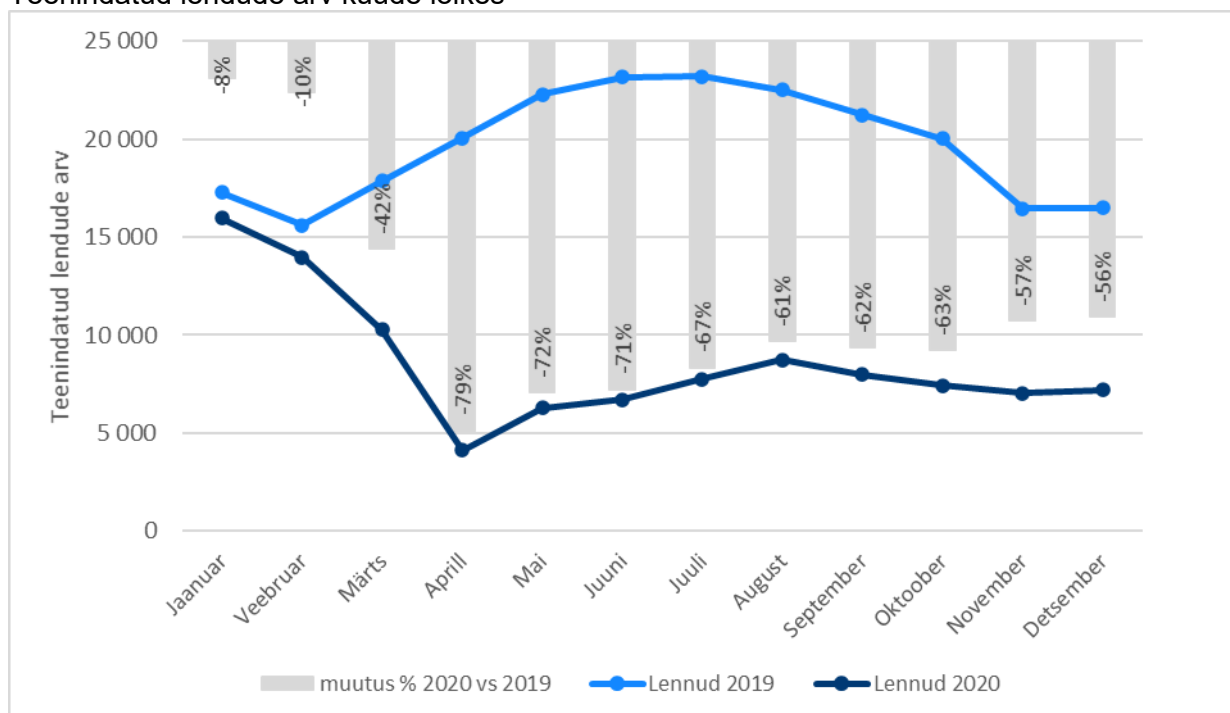
Suureks pettumuseks oli septembris taas halvenenud olukord, viiruse teine ja kolmas laine ning selle pandeemiline levik aasta lõpus, mis tõi kaasa kõrge nakatumismääraga riikide arvu

kiire kasvu. Sellest tulenevalt kehtestasid riigid taas üksteise järgi järjest rangemaid reisi piiranguid, muutes väljajavaate rahvusvahelise lennuliikluse taastumiseks taas negatiivseks.

2020. aasta on olnud ettevõttele keeruline aasta, teenindati kokku 103 488 lendu mis on 132 599 lennu võrra vähem kui aasta varem. Viimati teenindati Eesti õhuruumis samas mahus lende 2003. aastal.

Aasta esimestel kuudel oli lendude arv mõõdukas languses, kahanedes jaanuaris 7,6% ja veebruaris 10,4%. Märtsi keskpaigast rakendatud reisi piirangud viisid aga teenindatud lendude arvu drastilisse langusesse. Märtsis teenindatud lendude arv kokku moodustas vaid 58% mullusest. Aprillikuus teenindasime peamiselt vaid kaubalennuliiklust, liiklusmaht moodustas tagasihoidliku 20% võrreldes aasta varasemaga. 17. mail lõpetati Eestis eriolukord ja reisijatel avanes taas võimalus lennata Tallinnasse ja Tallinnast kümnesse sihtkohta. Juunikuust alates leevendati oluliselt piiranguid Euroopa siseselt, mistõttu hakkas reisilennuliiklus Euroopa siseselt jõudsalt taastuma. Augustiks taastus liiklus 39% tasemele võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Paljulubav suvine kasv aga seiskus ning septembrist alates hakkas lendude maht taas vähenema. Aasta kokkuvõttes enam kui poole võrra kukkunud liiklusmaht tõi kaasa müügitulu languse 14 miljoni euro võrra ja läbi ajaloo esimese kahjumliku aasta.

Teenindatud lendude arv kuude lõikes

Möödunud 2020. aasta oli Lennuliiklusteeninduse ASle suurte muutuste ja väljakutsete aasta, see oli täis raskeid ja väga, väga keerukaid otsuseid. Ettevõtte juhtimise parandamiseks viidi läbi struktuurireformi, uue juhtimisstruktuuriga alustati tööd 2021. aasta jaanuarist.

Et uutes oludes paremini toime tulla, pöörati enam tähelepanu kuludele ja otsiti võimalusi ettevõtte tegevuse efektiivsemaks muutmiseks. Viiruse levikuga toimetulekuks pöörati väga palju tähelepanu oma töötajate tervise kaitsmisele. Suurenenud kaugtöö maht sundis üle vaatama töökorralduse põhimõtted, pakkusime töötajatele täiendavat tuge kaugtöö ja kriisi olukorras jne. Kõige raskemad otsused puudutasid aga kahjuks personali, ettevõttes töötab alates 2021. aasta jaanuarist pea poolesaja kolleegi võrra vähem kui aasta alguses.

Olenemata keerulisest olukorrast jätkati 2020. aastal kahe peamise projektiga. Soome-Eesti ülepiiriliste sektorite ja sellega kaasneva integreerituse programmiga **FINEST**, mis on oluline nii tulevikus taastuvate lennuvoogude seisukohalt läbilaskevõime parandamiseks, kuid omab ka suurt potentsiaali üldiseks osapoolte võimekuse tõstmiseks.

Remote TWR ehk **irdtorni** projekti raames jätkati teise etapiga, koostöös AS-ga Cybernetica arendati täisfunktsionaalset, ilmastikukindlat, kõrgkaideldavat ja kasutajasõbralikku irdtornisüsteemi versiooni 2.0.

Usume, et edu taga on meie professionaalsed töötajad. Peame väga oluliseks töötajate heaolu. 2020 detsembris pälvis EANS pere-ja töösõbraliku ettevõtte konkursil kuldmärgise, mis näitab ettevõtte soovi läbi ellukutsutud mitmekülgsete toetustegevustega muuta oma töökeskkond oma töötajatele võimalikult hoolivaks, meeldivaks ja motiveerivaks.

Oleme veendunud, et olenemata keeruliselt olukorrast suudame oma professionaalsete inimestega jätkuvalt osutada klientidele usaldusväärset ja kvaliteetset teenust pidades silmas lennunduse peamist alust - ohutust.

Majandustulemused**Finantsnäitajad 2019-2020**

eurodes	2020	2019
Müügitulu	14 142 921	28 161 514
Käibe muutus	-49,8%	-0,7%
EBITDA	-949 140	9 816 931
Ärikasum	-6 218 747	4 688 172
Maksueelne kasum	-6 483 887	4 455 044
Puhaskasum	-6 483 887	3 236 149
Puhaskasumi muutus	-300%	-53%
Müügitulu töötaja kohta	71 070	132 214
EBITDA marginaal	-7%	35%
Maksueelse kasumi marginaal	-46%	16%
Puhasrentaablus	-46%	11%
Omakapitali osakaal	33%	45%
Omakapitali rentaablus (ROE)	-43%	17%
Varade tootlus (ROA)	-17%	9%
Maksevõime kordaja	1,3	3,0
Võlakordaja	0,7	0,5
Keskmine töötajate arv	199	213

EBITDA	= kasum enne finantstulusid ja –kulusid, dividendide tulumaksu ning amortisatsiooni
EBITDA marginaal	= EBITDA / müügitulu * 100%
Maksueelse kasumi marginaal	= maksueelne kasum / müügitulu * 100
Puhasrentaablus	= puhaskasum / müügitulu * 100%
Müügitulu töötaja kohta	= müügitulu / keskmine töötajate arv
Omakapitali osakaal	= omakapital / bilansimaht * 100%
Omakapitali tootlus (ROE)	= puhaskasum / keskmine omakapital * 100%
Varade tootlus (ROA)	= puhaskasum / keskmine varade maht * 100%
Maksevõime kordaja	= käibevarad / lühiajalised kohustused
Võlakordaja	= kohustused kokku / bilansimaht

COVID 19 olukorra mõjud

Ettevõtte 2020. majandusaasta tegevustele ja tulemustele avaldasid ulatuslikku mõju Covid-19 kaasnenud olukord:

- ettevõtte poolt teenindatud lendude maht langes 58%, mis tõi kaasa käibe languse 49,8% mis põhjustas puhaskahjumi summas 6,48 miljonit eurot kuna enamused ettevõtte kuludest on püsikulud.

Personali puudutavad muudatused

Covid-19-st põhjustatud olukorra tõttu kehtisid 2020. aastal järgmised personali puudutavad muudatused:

- kevadel oli personali töökoormus ja töötasu vähendatud 70%-le kolmeks kuuks;
- kollektiivse koondamisprotsessi tulemusena, vähenes aasta jooksul töötajate arv võrreldes aasta algusega 45 inimese võrra, võrreldes eelmise aasta sama perioodiga vähenes töötajate arv aasta lõpu seisuga 20%.

Toetusmeetmed

2020. aasta teises kvartalis kasutas ettevõtte riigi pakutud ajutist töötasu kompenseerimise abimeedet.

Ettevõtte on aasta jooksul saanud ajutist töötasu kompenseerimise abimeetme näol otseseid rahalisi toetusi kokku 683 tuhat eurot.

Tegevused likviidsuse parandamiseks

1. juulil 2020 otsustas aktsionäride üldkoosolek 2019. majandusaasta puhaskasumist dividende mitte maksta.

COVID-19 kriisist tingitud klientide maksekohustuse edasilükkamisest (EUROCONTROLI liikmesriikide kokkuleppel vastu võetud leevendusmeede õhuruumi kasutajatele kriisi mõjude leevendamiseks) tekkinud negatiivse mõju leevendamiseks võeti kasutusele täiendav käibe-laen summas 4,88 miljonit eurot.

2020. aasta majandustulemused

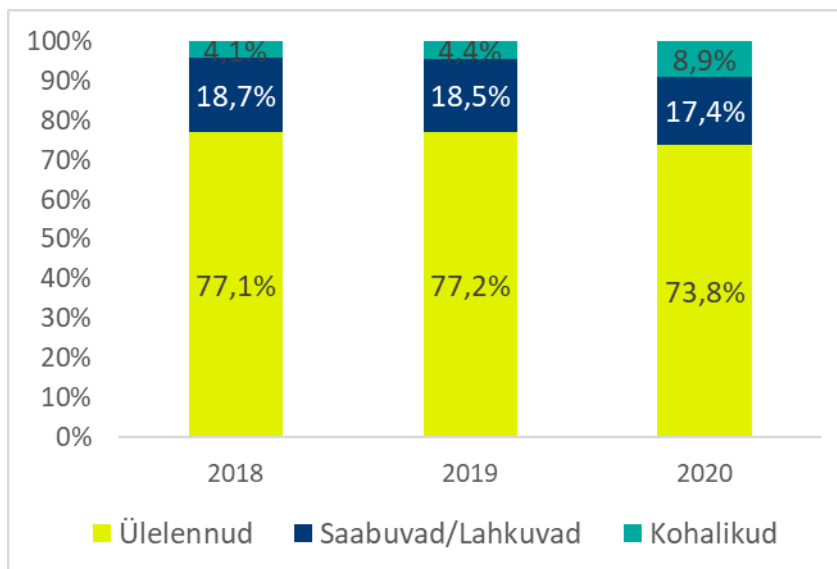
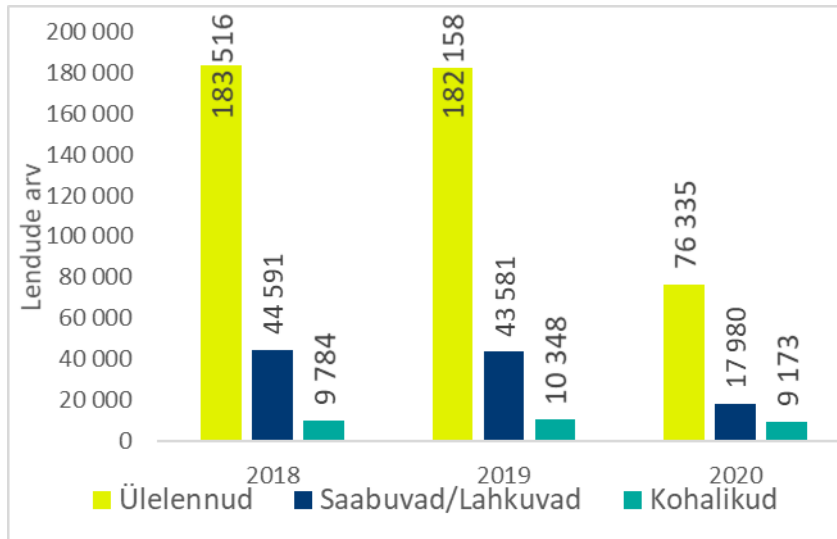
Ettevõtte äritulud koosnevad müügitulust (st tulu aeronavigatsiooniteenuste osutamisest) ning muudest ärituludest. Ettevõtte põhitegevuse tulu, ehk tulud marsruudi- ja terminalinavigatsioonitasudest katavad sealhulgas riigi kantud kulud aeronavigatsiooniteenuste osutamiseks. Marsruudinavigatsiooniteenuse müügitulud moodustavad peamise osa müügituludest, 2020. aastal 93,1%.

EANS-i 2020 äritulud kokku oli 15,7 miljonit eurot (2019: 29,0 miljonit eurot), ettevõtte 2020. aasta müügitulu oli sealjuures 14,1 miljonit eurot (2019: 28,2 miljonit eurot), kahanedes aastaga 49,8%. Müügitulu kahanemise põhjuseks on COVID-19 ülemaailmne pandeemia. Lendude arvuga seotud marsruudi navigatsiooniteenuse teenuseühikute muutus oli -53,4% võrreldes eelmise aastaga ning terminali navigatsiooniteenuse teenuseühikute kahanemine oli -57,3% võrreldes eelmise aastaga.

Eesti õhuruumis kokku teenindatud lendude arv kahanes 2020. aastal kokkuvõttes 56,2% (2019: -0,8%). Arvestades nii instrumentaal- kui visuaallennureeglite alusel toimunud lendude mahtu teenindati kokku 103 488 lendu (2019: 236 087). Lennuliiklus vähenes nii ülelendude kui ka saabuvate/lahkuvate lendude osas kui ka kohalike lendude osas, vastavalt 58,1%, 58,7% ja 11,4%. Teenindatud lendude mahust 73,8 % moodustavad Eestist ülelendud, saabuvate/lahkuvate lendude osakaal on 17,4% ja kohaliku liikluse osa on 8,8%.

Kõige tihedama liiklusega kuuks osutus kriisieelne jaanuar mil teenindati keskmiselt 402 lendu päevas ning tihedaima liiklusega päeval teenindati kokku 450 lendu.

Teenindatud lendude arv ja jaotus 2018-2020

Ettevõtte suurim klient teenindatavate lendude arvu poolest 2020. aastal olid ülelendude osas jätkuvalt Finnair (14,2% ülelendude koguarvust), millele järgnesid Air Baltic (6,2%), Air China International (4,6%), Deutsche Lufthansa (4,5%) ja Rossiya Airlines (4,3%).

Pooled Eesti lennuväljadele ja lennuväljadelt toimunud lendudest opereeriti nelja lennuoperaatori poolt. Ettevõtte suurim klient Tallina lennujaamas on jätkuvalt Air Baltic, kellele järgnesid Finnair, LOT-Polskie Linie (koostöös Eesti lennufirmaga Nordica) ning Deutsche Lufthansa. Eelnimetatud operaatorite lennud moodustasid vastavalt 23,6%, 14,1%, 7,8 ja 5,1% Eesti lennuväljadel opereeritud lendude koguarvust.

Ärikulud vähenesid 2020. aastal 9,7%, ulatudes 21,9 miljoni euroni (2019: 24,3 miljonit eurot). Tööjõukulud kokku moodustasid 2020. aastal kokku 12,6 miljonit eurot (2019: 13,9 miljonit eurot) ning vähenesid võrreldes 2019. aastaga 9,4%.

2020. aastal oli ärikahjum 6,2 miljonit eurot (2019. aastal ärikasum: 4,7 miljonit eurot). Ettevõtte kahjumiks kujunes 6,5 miljonit eurot (2019. aastal puhaskasum: 3,2 miljonit eurot).

2020. aastal investeeriti kokku materiaalsesse ja immateriaalsesse varadesse kokku 3,2 miljonit eurot (2019: 3,8 miljonit eurot).

EANS-i varade maht 31. detsembri 2020 seisuga oli 35,9 miljonit eurot (31.12.2019: 40,7 miljonit eurot).

Väljavaated 2021. aastaks

COVID-19 kriisist taastumine võtab aega, kuid inimeste soov vabalt reisida ei ole kuhugi kadunud. Ettevõtte edasine areng ja kriisist taastumine sõltub rahvusvahelise reisilennuliikluse taastumise kiirusest. Rahvusvahelise reisilennuliikluse edasine areng on aga täna paljuski seotud viiruse edasise arenguga ning otseselt sõltuv vaktsineerimise edusammudest. Oluline on, et vaktsineerimine annaks piisava kaitse ja inimestel taastuks kindlustunne, et neil on võimalik tavaelu juurde naasta, mille lahutamatu osa on reisimine. Loodame, et vaktsiinide kättesaadavuse paranemine ja riikide edusammud vaktsineerimisel annavad lootust pandeemia mahasurumiseks arenenud riikides 2021. aasta lõpuks.

Määramatust on palju, aasta algus ei ole just paljulubav, raske on ennustada koroonaviiruse pikaajalist mõju, kuid see saab olema märgatavalt suur reisi- ja turismisektorile tervikuna. Meie hinnangul jätkub reisilennuliikluse madalseis veel vähemalt 2021. aasta esimesel poolaastal, loodame, et viiruse taandumine võimaldab suvest alates kiiret taastumist. Aasta kokkuvõttes loodame käesoleval aastal teenindada kokku hinnanguliselt samas mahus lende kui 2020. aastal ning oleme optimistlikumad 2022. aastal taastuvate liiklusvoogude osas.

Tulemuslikkuse kava ja hinnad

2020. aasta oli Euroopa Liidu üleste aeronavigatsiooniteenuste tulemuslikkuse kava kolmanda vastavusperioodi esimene aasta. Tulemuslikkuse kava, aastateks 2020-2024, hõlmab endas funktsionaalsete õhuruumi blokkide üleseid eesmärke tavapärasel neljas valdkonnas: kuluefektiivsus, läbilaskevõime, keskkond ja ohutus.

Euroopa Komisjoni rakendusmäärusega 2019/317 11.veebbruarist 2019 jäeti otsustamine, kas kehtestada tulemuslikkuse kava riikide või FAB-ide tasandil, riikide järelevalveasutuste otsustada. NEFABI teenuseosutajate ettepanekul otsustati kolmanda vastavusperioodi tulemuslikkuse kavad kehtestada riikide tasandil.

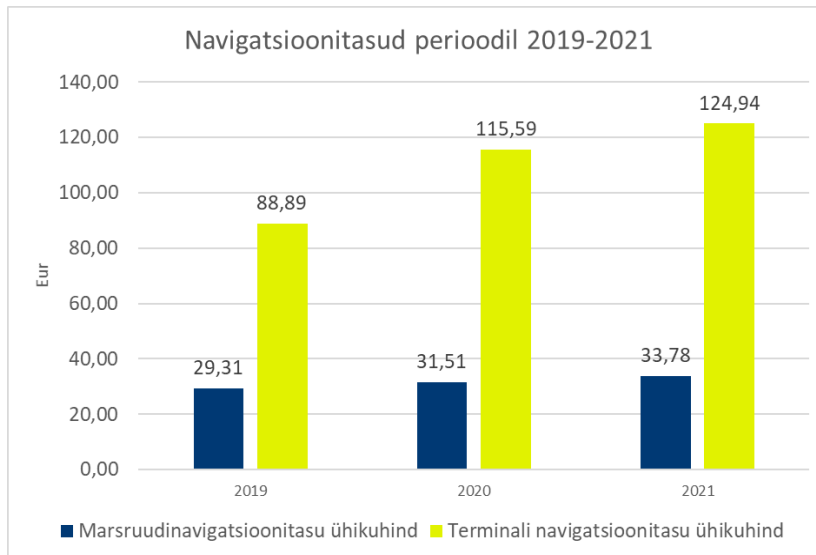
Muudatused Lennuliiklusteeninduse AS-i navigatsiooniteenuste ühikuhindades:

Aeronavigatsiooniteenuste tasude ühikumäärad arvutatakse vastavalt Euroopa Komisjoni rakendusmäärusele (EL) nr 2019/317, 11. veebruar 2019, milles sätestatakse ühine aeronavigatsioonitasude süsteem.

Teenuste tariifid korrigeeritakse ja kooskõlastatakse lähtuvalt regulatsioonist iga-aastaselt õhuruumi kasutajate esindajatega (IATA jt) laiendatud komitees.

Marsruudi navigatsioonitasu muutus tulenevalt uuest tulemuslikkuse kavast aastateks 2020-2024 ning alates 01. jaanuarist 2020 oli ühikuhinnaks 31,51 eurot, aasta varem oli selleks 29,31. Tulenevalt kehtivast hinnaregulatsioonist muutis ettevõtte marsruudi navigatsiooniteenuse ühikuhinda ka 2021. aastaks, uueks ühikuhinnaks on 33,78 eurot.

Terminali navigatsiooniteenuse ühikuhinnaks oli 2020. aastal 115,59 eurot, aasta varem oli selleks 88,89 eurot. Alates 1. jaanuarist 2021 on terminali navigatsiooniteenuse ühikuhinnaks 124,94 eurot.

Majanduslik lisaväärtus

Täiustamaks ettevõtte majandustulemuste hindamist kasutab ettevõtte juhatus majandusliku lisaväärtuse mõõtmist. Kui traditsiooniliselt piirduakse kasumiaruande koostamisega ja selle põhjal hinnangute andmisega, siis majandusliku lisaväärtuse arvestamisel võetakse arvesse ka omakapitali kasutamise kulu. Majandusliku lisaväärtuse sisuks ongi omanikule üle tema poolt nõutava taseme teenitud kasum:

$$\text{Majanduslik lisaväärtus} = \text{Puhaskasum} - \text{Omakapital} \times \text{Omakapitali hind}$$

Arvestades ettevõtte riskitaset, maailma teiste teenuseosutajate omakapitali hinnana käsitletud näitajaid ja omaniku seisukohti, on ettevõttes omakapitali nõutavaks tulumääraks 2020. aastal võetud 7,3% (2019: 8,9%).

Peamiste teenuste lõikes kujunes majanduslik lisaväärtus alljärgnevalt:

	Marsruudi navigatsiooniteenus	Terminali navigatsiooniteenus	Muud teenused	Kokku
Tulud	13 161 845	1 041 095	1 511 143	15 714 083
Ärikulud	17 313 090	4 563 165	56 575	21 932 830
Kapitaliga seotud kulud	1 359 616	306 167	5 971	1 671 754
Majanduslik lisaväärtus ettevõtte tasandil	-5 510 861	-3 828 237	1 448 597	-7 890 501
Riigi kulud	5 746 984	309 708		6 056 692
Majanduslik lisaväärtus riigi tasandil	-11 257 845	-4 137 945	1 448 597	-13 947 193

Olulisemad tegevused ja sündmused 2020. aastal

Sidetehnilise toe osutamine

Sidetehniline teenus koosneb sertifitseeritud side-, navigatsiooni- ja seireteenindusest, mida osutab ATSEP pädevusi omav tehniline personal. Teenuse oluliseks osaks on seadmete toimivuse ja arengu tagamine mida osutatakse EANS-i pädeva sidetehnilise meeskonnaga. 2020. aastal jätkus teenuse planeeritud arendamine ning meeskonna pädevuste arendamine.

2020. aasta alguses planeeriti kinnitatud eelarve mahu (9,2 MEUR) sidetehnilise teenuse ja taristu arendamiseks. Teise kvartali alguseks oli juhatusel selge arusaam, et vähenenud lendude mahu ja puhkenud COVID-19 viiruskriisi olukorras tuleb eelarvet muuta ning arendusi ja investeeringuid edasi lükata.

Juhatus otsustas, et investeeringutest jätkatakse vaid sõlmitud lepingute täitmist ning projektidest jätkuvad vaid olulisemad (Finest, Irdtorn, UTM). Läbirääkimiste ja analüüside tulemusena jätkati järgnevate olulisemate investeeringutega:

Suurimad sidetehnilised investeeringud 2020:

- kasutusele võetud:
 - lennujuhtimissüsteemi Topsy tarkvara B9 versioon – lõpule viimine ja rakendamine
- lõpetamata:
 - lennujuhtimissüsteemi Topsy tarkvara B10 versiooni arendused
 - CADAS süsteemi uuendamise I etapp (osaliselt leping ajatati)
 - Irdtorni tööversiooni tarkvara ning Kuressaare masti ning kaamerasüsteemi arendused

Teised planeeritud investeeringud ca 6.2M euro mahu lükati edasi järgnevasse perioodidesse, 2021 on seoses töös olevate projektidega oluline ellu viia neist järgnevad:

- Kõnesidesüsteemi VCS süsteemi uuendamine – FINEST projekti rakendamiseks.
- Regionaallennujaamade irdtornid jätkuarendused – Kuressaare ja Tartu
- TopSky B10 rakendamine – FINEST projekti rakendamiseks
- Infosüsteemide arendused
- Mehitamata lennuliikluse juhtimissüsteemi (UTM) esimene etapp
- Navigatsioonitaristu uuendamine (DME-DME)

Investeeringute elluviimine sõltub riigi poolt täiendava kapitali paigutamisest ettevõttesse kuna COVID-19 on vähendanud ettevõtte investeerimisvõimekust.

Aeronavigatsiooniteabe teenuse osutamine

Aeronavigatsiooniteabe teenuse eesmärgiks on ohutuks, kvaliteetseks ja regulaarseks lennuliikluseks vajaliku info (aeronavigatsiooniteabe ja -andmete) kogumine, töötlemine ja edastamine. Nõuetekohase kvaliteediga ja õigeaegsed aeronavigatsioonilised andmed ja -teave on vajalikud, et tagada ohutu lennuliiklus.

Erinevad projektid toetavad üleminekut aeronavigatsiooniteabe teeninduselt aeronavigatsiooniteabe korraldusele, mis tähendab üleminekut tootepõhiselt teenuselt aeronavigatsiooniteabe haldamisele digitaalse andmevahetuse teel. Üleminekule esitatavad nõuded tulenevad Euroopa Komisjoni määrusest 73/2010, millega kehtestatakse ühtse Euroopa taeva (SES) aeronavigatsiooniliste andmete ja aeronavigatsiooniteabe kvaliteedinõuded, nõuded

andmete jälgitavusele ja nõuded pädeva personali olemasolule. Alates 02. jaanuarist 2020 kehtima hakanud Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/373 sätestab ühised nõuded lennuliikluse korraldamise teenuste, aeronavigatsiooniteenuste ning muude lennuliikluse korraldamise võrgustiku funktsioonide osutajatele. Antud määruse aeronavigatsiooniteenuste ehk AIS osa kehtivuse alguseks on määratud 27. jaanuar 2022 (määrus 73/2010 muutub kehtetuks).

2020. aastal jätkati digitaalse andmebaasi AIMDB (Aeronautical Information Management DataBase) ja töövoogude juhtimise süsteemi smartWFM arendustega digitaalse NOTAMi ja uue SNOWTAM formaadi rakendamiseks. Digitaalse NOTAMi rakendamist takistab AIMDB ja EAD vastava andmebaasi SDO omavahelise suhtluse probleemid. Süsteemi arendajapoolsed tööd andmebaasi täies mahus kasutusele võtmiseks jätkuvad vähemalt 2021 aasta esimese kvartali lõpuni, peale mida saame hakata juurutama digitaalse NOTAM-i kasutuselevõttu.

2019. aastal alustati ettevalmistusi aeronavigatsiooniteabe süsteemide CADAS uuendamiseks. Aasta lõpus allkirjastati arendajaga (Frequentis AG) vastavasisuline leping planeeritud tööde teostamise tähtajaga kaks aastat. Vastavalt lepingule pidi esimese faasi tööde lõplik aktsepteerimine (Final Acceptance) toimuma 2020. aasta augustis. COVID-19 kriisi tõttu on liikunud esimese etapi vastuvõtt 2021. aasta märtsi. Tulenevalt investeerimisvõimekuse vähenemisest oleme lepingu külmutanud kuni aastani 2022, kuna rahaline olukord ei võimalda lepingujärgsete töödega esialgselt planeeritud ajakavas jätkata.

FINEST programm

2020. aasta oli FINEST programmi jaoks keeruliste otsuste ja praktiliste ettevalmistuste aasta. COVID kriisist tulenev lennuliikluse järsk langus tõi kaasa ettevõtte investeerimisvõimekuse olulise vähenemise. Sarnasesse olukorda sattus ka FINEST programmi koostööpartner, Finntraffic ANS. Peale ettevõtte siseseid konsultatsioone ning arutelusid partneriga otsustasid mõlemad ettevõtted programmiga siiski jätkata. COVID kriisist tulenevast majanduslangusest edukalt väljatulekuks on FINEST programmi rakendumisest tulenev kulude kokkuhoid ja efektiivsuse kasv olulise tähtsusega.

2020. aastal toimusid programmi käigus mitmed simulatsioonid õhuruumistruktuuri ja tööprotseduuride välja töötamiseks ja ühtlustamiseks. Programmi rakendamiseks jätkuvad tegevused ka 2021. aastal. Peamiste tehnoloogiliste lahenduste käikuvõtmine toimub 2021 II poolaastal. 2022. aastal toimuvad personali koolitused ning programmi rakendamine on kavas aprillis 2022.

FINEST programm on mõlema riigi ettevõtte jaoks väga oluline, sest piiriülese teenuse osutamisega hallatakse efektiivsemalt prognoositud lennuliikluse kasvu ja suudetakse täita nõutavaid Euroopa tulemuslikkuse kava näitajaid.

Irdtorni prototüübi arendamine

Aastal 2016 võttis EANS ambitsioonika eesmärgi, töötada välja lahendus Eesti regionaallennuväljade lennujuhtimise teenuse osutamiseks ühelt tööpositsioonilt ehk irdtornist (Remote Tower). Arendustegevuse lõppeesmärk on osutada professionaalset, operatiivset ja kuluefektiivset terminali lennujuhtimisteenust vähemalt neljal peamisel Eesti regionaallennuväljal, Tartus, Kuressaares, Pärnus ja tulevikus ka Kärdlas.

Esimeses etapis, aastatel 2014-2019 tegeleti irdtorni tehnoloogia ja kontseptsiooni tasuvuse ja teostatavuse uuringuga ning Tartu irdtorni prototüübi ehitusega.

Teises etapi käigus, perioodil 2019-2023 töötatakse koostöös AS-ga Cybernetica lähtudes Tartu prototüübist välja täisfunktsionaalse, ilmastiku kindla, kõrgkaideldava ja kasutajasõbraliku irdtornisüsteemi versiooni 2.0. Esimesena saab 2021 aasta suveks uue süsteemi Kures-

saare lennuväli. Selleks ajaks valmib ka lennujuhtimiskeskuse ruumides irdtornikeskus, mida hakatakse järjest varustama lennuvälja süsteemide moodulitega. Samaaegselt käib koostöö AS-ga Tallinna lennujaam ja Transpordiametiga Kuressaare AFIS teenuse osutamise alustamiseks irdtornikeskusest planeerituna vahetult enne 2022 aasta vahetust. Järgnevatel aastatel järgnevad Kuressaarele Tartu, Pärnu ja Kärdla lennuväli.

Kolmas etapp hõlmab endast irdtornis multitorni töökoha arendamist ja kasutuselevõttu, käesoleval perioodil viiakse läbi uurimisi ja simulatsioone uurimaks tehnoloogia mõju lennujuhtide töösooritusele ja ohutusele.

GOF U-space

2018. aastal käivitati GOF U-Space (GOF- Gulf of Finland ehk Soome laht) projekt. Lennuliiklusteeninduse AS osales projektis rahvusvahelise konsortsiumi liikmena ja vastutas tegevuse koordineerimise eest. Projekti rahastas SESAR JU ühisettevõtte. GOF U-space projekti raames loodi seitse mehitamata õhusõidukite lendu puudutavat näidisjuhtumit ning analüüsi neid, võttes arvesse ohutust, turvalisust, keskkonda ning era- ja avalikku huvi. Projekti eesmärgiks oli hinnata erinevate U-space teenuste valmisolekut rakendamiseks ja Euroopa U-space kontseptsiooni. Kuna viimane näeb ette mehitamata lennuliikluse integreerimist mehitatud lennuliiklusega, siis EANSi jaoks oli oluline saada ülevaade planeeritavast U-space raamistikust ja mehitamata lennunduse integratsioonist tavalennuliiklusega. Projekt oli erakordselt edukas, lõppraport valmis 2020. aasta veebruaris.

2020. aastal tehti ettevalmistusi jätkuprojektiks GOF 2.0.

EANS on algatanud lisaks Eesti-keskse projekti „UTM Estonia“ (*Unmanned Aircraft Systems Traffic Management* – mehitamata õhusõidukite liikluse korraldamine), mille eesmärgiks on kaardistada mehitamata lennunduse hetkeolukord Eestis ning luua tegevuskava UTM kontseptsiooni arendamiseks ja UTM süsteemi loomiseks.

Tsiviil-sõjaline koostöö

Seoses poliitilise olukorraga nii maailmas kui Eestis on kaitseväge poolt korraldatavate militaarõppuste maht olnud jätkuvas kasvutrendis. 2020. aastal jätkus koostöö protseduuride koostamisse. Võtmesõnadeks nii 2020. aastal kui ka järgnevatel aastatel on konstruktiivne koostöö kaitseväge erinevate struktuurüksustega.

Lennuohutus ja kvaliteet

Hästi toimiva lennuliikluse võtmesõnaks on lennuohutus, mille läbi tagatakse sujuv ja ohutu lennuliiklus, vähendades riski õhusõidukite omavaheliseks kokkupõrkeks ja õhusõiduki kokkupõrkeks maapinnaga.

Lennuohutuse tagamise ja ohutustaseme pidev parendamine on EANSi jaoks alati kõrgeima prioriteediga valdkond ning me panustame sellesse, et jätkuvalt vastata kõikidele rahvusvaheliselt kehtestatud nõuetele.

EANSis pööratakse rohkelt tähelepanu olemasolevate ohtude/riskide väljaselgitamisele, nende ennetamiseks vajalike meetmete väljatöötamisele ja kasutuselevõtule ning süstemaatilisele järelevalvele. Seda selleks, et õigeaegselt tuvastada võimalikke kitsaskohti kasutusel olevates protseduurides, meetodikates, tehnilistes süsteemides ja mujal, mis võiksid reaalse ohusituatsiooni korral määravaks saada.

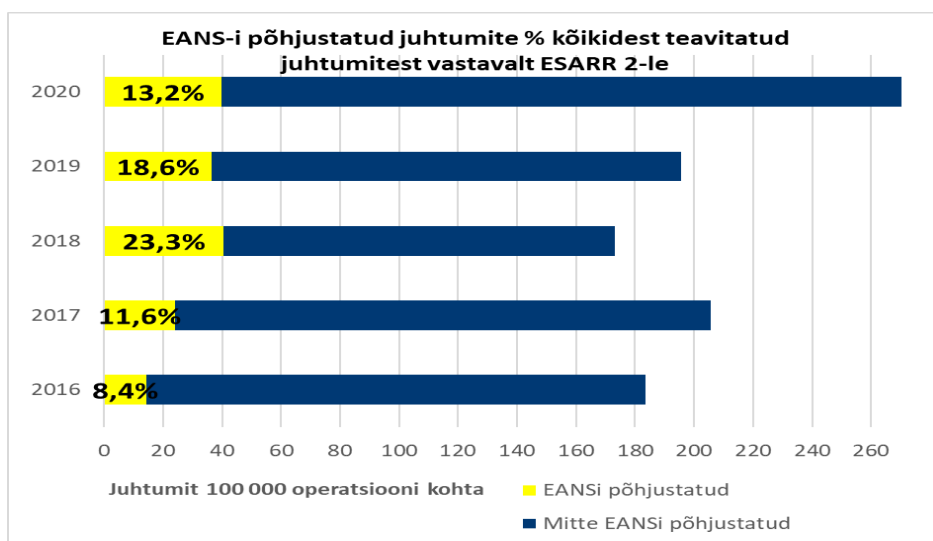
2020. aasta ohutusega seotud tegevused olid suuresti seotud COVID-19st tingitud eriolukorra ning sellega seotud liikluse vähenemisest ning epideemilisest situatsioonist. Märkatavalt vähenesid tavapärased ohutushindamisused erinevatele muudatustele ja uuendusprojektidele ning enamus ohutushindamisi olid seotud eriolukorraga. Hea on märkida seda, et olenemata

sellest, et töötasime 2020 aastal eriolukorra tingimustes, siis ohutusjuhtumitest teavitamine jäi endiselt heale tasemele.

2020. aastal jätkusid suures osas nii FINEST kui ka rAFIS projektidesse sisendite andmine. Samuti panustati ohutushindamise teostamisega organisatsiooni muudatusse, millega loodi ettevõttes uus juhtimisstruktuur. Ohutushindamise käigus hinnati läbi erinevad riskid, mis sellise struktuurimuudatuse käigus esile võivad kerkida ning koos meeskonnaga leiti neile ka vajalikud maandavad meetmed.

Tulenevalt eriolukorrast ning kontaktkoolituste võimalikkuse vähenemisest loodi ohutuskoolituse video kujule ning kõikidele uutele ja värskenduskoolitust vajavatele töötajatele saab koolituse läbi viia video kaudu.

Ohutusjuhtumitest teavitamise kultuur on aasta-aastalt paranemas. 2020. aastal esitati ettevõttes erinevate ohutusjuhtumite kohta 312 ettekannet, mida on 2019. aastaga võrreldes pea 33% vähem, kuid samal ajal vähenes kogu juhitud lendude hulk ca 56%.

Kvaliteedijuhtimissüsteemi järelvalve

Kvaliteedijuhtimissüsteemi aluseks on juhtimissüsteemi põhimõtted ning soov kindlustada klientidele stabiilse ja kvaliteetse teenuse osutamine. Oleme määranud endale kvaliteedieesmärgid ja mõõdikud, mida toetavad osakondade tööplaanid.

Kvaliteedijuhtimissüsteem aitab tagada juhtimistegevuse kliendile suunatuse, süsteemsuse ja jälgitavuse, mille saavutamiseks on välja töötatud vastavad juhendmaterjalid.

Juhtimissüsteemi arendamiseks ning selle mõju suurendamiseks soodustame töökultuuri teket, et töötajad oleksid teadlikud õigus- ja haldusnormides esitatud osapoolte nõuetest. Püstitame eesmärgid ja hoolitseme vajalike ressursside olemasolu eest, korraldame iga-aastaselt juhtimissüsteemi juhtkonnapoolseid ülevaatusi, et juhtkonnal oleks ülevaade toimunud tegevustest, eesmärkide täitmisest ning tulevikuplaanidest.

EANSi kvaliteedijuhtimissüsteem ühildab kõiki ettevõtte juhtimissüsteemi ühtsete reeglite alustel: kvaliteet, ohutus, julgestus, kliendisuhed, töökeskkond, keskkond, kommunikatsioon ja infoturbe haldamine.

Meie juhtimissüsteem vastab EL määruse 373/2017 nõuetele, mille tõenduseks on meile väljastatud Transpordiameti poolt aeronavigatsiooniteenuse osutaja sertifikaat. Lisaks vastab meie juhtimissüsteem ka rahvusvahelise kvaliteedijuhtimissüsteemi standardile ISO 9001:2015, mille kohta on meile väljastatud aeronavigatsiooniteeninduse-, lennuliiklus-, side-, navigatsiooni-, seireteeninduse – ja aeronavigatsioonilise teabe teeninduse osutamise sertifikaat. Mõlema sertifikaadi hoidmiseks toimuvad välised auditid, mis hindavad vastavust EL määruse 373/2017 ja ISO 9001:2015 nõuetele.

Lisaks sellele toimib ettevõttes siseauditite süsteem, mille käigus hinnatakse nõuetele vastavust ettevõtte kõikides protsessides. Lisaks juhtimissüsteemi välis- ja siseaudititele viiakse vastavalt auditikomitee poolt kinnitatud välisauditite plaanile läbi ka lisa välisauditeid erinevates valdkondades.

Kliendid

Meie klientideks on kõik Eesti territooriumi ja Tallinna lennuinfoiirkonnas avamere kohal oleva õhuruumi kasutajad, kes vajavad aeronavigatsioonilist informatsiooni ja/või lennuliikluse korraldamise teenust.

Lennundus on keerukas ja rangelt reguleeritud valdkond, mistõttu on siin tegutsevad ettevõtted, sealhulgas operaatorid, seadnud kõrged standardid endale ja nõuavad sama taset ka oma partneritelt. Meie eesmärk on nende ootustele vastata ja tagasisidet arvestades usume, et oleme õigel teel.

Peamisteks meie teenuse kasutajateks on lennufirmad ehk lennuoperaatorid, kelle õhusõidukid kasutavad sihtkohana Eesti lennuvälju või läbivad Eesti õhuruumi. Lisaks neile on aga veel erinevaid huvitava tegevusalaga kliente. Teenuse kõrge kvaliteet ja kättesaadavus on võrdselt garanteeritud neile kõigile.

Meie kliendid on meile väga olulised – see on põhimõte, mille poole püüdleme igal sammul. Kutsume oma kliente dialoogile ja koostööle, kujundame oma teenust kliendisõbralikumaks nii kiiresti ja paindlikult kui regulatsioonide rohkuses vähegi võimalik on, ning oma arendustes lähtume klientide huvidest.

Me anname igapäevaselt oma panuse sellesse, et Eesti muutuks maailma lennufirmadele sihtkohana ja võimaliku osana nende marsruudist üle Euroopa lendamisel veel atraktiivsemaks. Sellist eesmärki saame täita ainult koostöös erinevate lennunduse osapoolte, sh Eesti lennuväljadega ja meie klientidega. Selleks tutvustame neile meie pakutavaid võimalusi ning planeerime oma arendustegevusi nende vajadustest lähtuvalt.

Kliendisuhete juhtimine on seoses mahukate arendusvajaduste ja kulude kontrolli all hoidmisega muutumas aina olulisemaks, sest ainult läbi selle saame me teada, kes on meie kliendid ja mis on neile oluline. Üha rohkem pöörame ka tähelepanu oma koostööpartneritele, kellega koostöös teostame oma arendusprojekte ning korraldame kohalikele partneritele meie tegevusi ja arenguplaane tutvustavaid seminare, mis annab meile läbi vahetu suhtlemise väärtuslikku teavet partnerite vajaduste ja arengute kohta.

Panustame ühiskonda

Olime Eesti lennundusklastri loomise protsessi juures ning alates 2020. aasta jaanuari kuust lennundusklastri liige. Klastri liikmeks olemine aitab meil ühiselt kaasa aidata Eesti lennundusstrateegia ja poliitika väljatöötamisele. Klastritegevuses osalemine aitab tõsta EANSi kui ettevõtte mainet ja anda panuse klastri fookusvaldkondadesse, mis kujundab lennunduse tulevikku Eestis.

EANS tegutseb oma igapäevatoos vastutustundliku ettevõtluse põhimõttel. See hõlmab keskkonnasõbralikku lähenemist kõigis planeeritavates arendustegevustes, koostööd ettevõtte ümbritseva kogukonnaga, õiglase kohtlemise põhimõtete järgmist ning ka töötajate heaolu ja tervise säilitamist. Oleme koos teiste riigi osalusega äriühingutega liitunud vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete järgimise kokkuleppega.

Personal

Lennundus on üks kriisist enim kannatada saanud valdkondadest. Sellest hoolimata pakume jätkuvalt oma inimestele kaasaegseid töötingimusi ning häid võimalusi arenguks ja eneseteostuseks.

2020. aastal olid personalivaldkonnas märksõnadeks: COVID-19 kriis, oma töötajate tervise mitmekülgne kaitse, töökorralduse põhimõtete üle vaatamine seoses suurenenud kaugtöö mahuga, töötajate juhendamine ja toetamine kaugtöö ja kriisi olukorras, operatsioonilisele personalile kriisigraafiku välja töötamine.

Koostasime siseveebi eraldi alalehe, kuhu koondasime kaugtööd toetavaid materjalid, sh iseõppevõimalused. Jagasime töötajatele pidevalt informatsiooni ettevõttes toimuvast. Alates märtsist alustasime regulaarsete ettevõtteüleste kõnedega MS Teamsis info vahetuse eesmärgil. Kriisi tipp hetkel toimusid need sagedusega kord nädalas, vebinarid on salvestatud järelvaatamiseks neile, kes ei saa reaaliajasa osaleda.

Kontori personal on alates märtsist 2020. suuremas mahus olnud kaugtööl. Võimaldasime töötajatele kaugtööks töövahendid ning jagasime infot töö- ja puhkeaja olulisusest, juhendasime töökoha ergonomika osas. Võtsime kasutusele kommunikatsioonivahendina MSTeamsi.

Esmakordselt EANS ajaloos tuli töötajaid koondada. Koondasime ca 20% töötajaskonnast. Käivitasime nii olemasolevatele kui lahkuvatele töötajatele psühholoogiise nõustamise teenuse. 2020. aasta 31. detsembri seisuga töötas EANSis 180 töötajat (31.12.2019: 225 töötajat). Samal ajal tuli teatud kompetentse turult juurde värvata – puudu oli tehnilisest ja IT kompetentsist. Ümber tuli korraldada uute töötajate sisselamise protsesse kaugtöö tingimustes.

Augustis algatati väliskeskonna muutustega kohanemiseks ja ettevõtte jätkusuutlikkuse tagamiseks organisatsiooni struktuurireform, mille eesmärgiks on EANSi struktuuri kohandamine muutunud oludele vastavaks, dubleerivate ametikohtade ühildamine, efektiivsuse tõstmine ja tööjõu ressursside optimaalsem kasutamine, osakondade vahelise koostöö parandamine ning ka parem valmisolek EU komisjoni määruse kavandis sätestatud teenuste vabale turule mineku protsessis, säilitades konkurentsivõimelisuse eelist. Nimetatud protsess tõi kaasa suure administratiivse koormuse.

Sügisel 2020. alustasime koostöös Fontesega tasusüsteemi uuendamise, mille eesmärgid on tagada sisemine õiglus ja konkurentsivõime, värvata ja hoida vajalike kompetentsidega töötajad, tagada objektiivsed alused töö hindamiseks ja töötasu kujundamiseks. Uue tasusüsteemi rakendumine on kavandatud Q2 2021.

Töötati välja eriolukorras tegutsemise plaan, sh kriisigraafikud.

Aruandeaasta suuremad projektid ja sündmused valdkondade kaupa

Järelkasvu tagamine

Järelkasvu tagamine on EANSile endiselt oluline, kuid kriisist tulenevalt saime panustada antud teemasse 2020. aastal planeeritust vähem. Esimesel poolaastal viibisid EANSi lennujuhtimisosakonnas (Tallinnas ja Tartus) lennuliiklusteeninduse eriala praktikandid. Jätkuvalt panustasime (Eesti Lennuakadeemia) ELA õppekvaliteedi arendamisse ja üliõpilastesse oma instruktoreid saatmise eksamimängude vaatlejate ja nende tagasisidestajatena. 2020. aastal koroonahoo minimaliseerimiseks ekskursioone lennujuhtimiskeskusesse ei toimunud. Eesmärk oli kaitsta oma operatsioonilisi töötajaid ja hoida teenuse pakkumine avatuna.

2020 toetasime üliõpilasi järgmiste stipendiumitega:

- 2 stipendiumit Eesti Lennuakadeemia lennuliiklusteeninduse ja lennundustehnika erialade edukatele üliõpilastele läbi Tartu Kultuurkapitali poolt hallatava ELA toetusfondi.
- 3 stipendiumit Tallinna Tehnikaülikooli edukatele üliõpilastele, kelle eriala seostub logistika, infotehnoloogia, arvutustehnika, seire, sidetehnoloogiate ja/või infotöötusega. Stipendiumite välja andmist koordineerib SA Tallinna Tehnikaülikooli Arengufond.

2020. aastal pälvis EANS aasta värbamisturunduse tegevuse tiitli 2019. aastal toimunud lennujuhtide värbamiskampaania „Taevavalvurid“ eest. Kampaania eesmärgiks oli tõmmata suuremat tähelepanu lennujuhi elukutsele, ettevõttele ja lennundussektorile laiemalt. Veebruaris 2021 lõpetas üks edukas saates osaleja oma töökoha koolituse EANSis ning on nüüdseks täieõiguslik lennujuht. Teine taevavalvur jätkab oma töökoha koolitust.

Töötajate arendamine

Tulenevalt kiirelt muutuvast keskkonnast ja lennunduse regulatsioonidest on endiselt suure osatähtsusega olnud töötajate arengu toetamine. Ometi seadis suured piirangud koolituste korraldamisele ülemaailmne pandeemia. Kui esimeses kvartalis 2020. jätkasime koolitustegevustega suuresti planeeritud mahus, siis alates märtsist 2020. toimusid eeskätt vaid koolitustegevused, mis olid olulised pädevuste omandamiseks või säilitamiseks. Koolitused toimusid peaaesjalikult veebi teel, v.a üks-ühele juhendamised ja töökohapõhine õpe.

Keskmine koolitusmaht töötaja kohta oli 1,6 % töötajate tööajast ehk 26,3 tundi per/in (2020: 3,6%). Koolitustundide maht ei sisalda töötajate erialast väljaõpet ja taastamiskoolitust, osalemist webinaridel ja iseõpet. Kasutatud õppepuhkuse päevade arv: 161 (2019 192).

Olulistemaks koolitustegevusteks 2020. aastal olid:

- Taevavalvurite algkoolituse lõpetamine Taanis I kv ning töökoha koolitusega alustamine EANS lennujuhtimisosakonnas;
- Kriitilise intsidendi järgse stressi juhtimise koolitus tugisikutele lennujuhtimisosakonnast;
- 2019. alustatud koolitusprogrammide viimased moodulid EANS juhtidele ja koolitajatele, mille eesmärk oli sihtgruppide töömetoodikate ühtlustamine ja juhtimiskvaliteedi arendamine;
- Piirkondlike lennujuhtide (ACC) värskenduskoolitus Lennujuhtimisosakonnas. Taastamis-, ümberõppe ja väljaõppe koolitused Lennujuhtimisosakonnas;
- Uute ATSEPite (tehniline valvepersonal) välja- ja ümberõpe Tehnikaosakonnas;
- Uue protseduuri disaineri väljaõpe Lennuteabe osakonnas;
- Seirele ülemineku üksusekoolitus ja irdtornikeskuse koolitusdokumentatsiooni loomine koostöös ELA-ga;
- Seirele üleminekukoolitus Tartu lennujuhtimisüksuses ja ettevalmistused irdtornikeskuse koolitusteks;
- Ettevõtteülene MS Teams kasutajakoolitus, millele eelnes kasutusjuhendi välja töötamine ettevõtteüleises töörühmas;
- 2017/373 määrusest tulenev kohustuslik stressi, väsimuse ja psühhoaktiivsete ainete teemaline koolitus kõikidele operatsioonilistele töötajatele, osakondade juhtidele ja es-matasandi juhtidele.

Koolitusvaldkonnas keskenduti 2020. aastal erinevatele arendustegevustele:

- Kokku sai lepitud koolituse pikaajalise planeerimise alustes;
- II kv 2020 võtsime kasutusele 2017-2020 väliste partnerite ja EANS koostöös välja töötatud kompetentsisüsteemi, mis on aluseks nii töötajate värbamisel, arendamisel

kui järelkasvu planeerimisel, sh töötajate ametikohtade põhised kompetentsimudelid. Kompetentsid said esmakordselt integreeritud arenguvestluste vormidesse. Kesken-
dusime juhtide toetamisele selles protsessis;

- Jagasime infot erinevate koolitusvõimaluste ja kaugtöö kohta ettevõtte kanalites;
- Alustasime EANS vajadustele vastava e-õppe keskkonna otsingutega;
- Sisekoolitajate arendamine on jätkuvalt prioriteet: 2020 – sisekoolitajate küsitlus, toimusid koolitajatele kohtumised, prioriteediks seadsime koolitajate tunnustamise: pikaajaline lennujuht-instruktor Karel Hütt nomineeriti Aasta Koolitaja konkursil.

Töökeskkond

EANSi töökeskkond on kõrgel tasemel ning ettevõtte püüab teha kõik, et hoida oma töötajaid tervetena ja soodustada aktiivset tegutsemist oma tervise heaks. Investeerime töökeskkonna pidevasse parendusse nii aega, kompetentse kui raha.

2020 detsembris pälvis EANS pere- ja töösõbraliku ettevõtte konkursil kuldmärgise, mis näitab ettevõtte soovi läbi ellukutsutud mitmekülgsete toetustegevustega muuta oma töökeskkond oma töötajatele võimalikult hoolivaks, meeldivaks ja motiveerivaks. Peresõbraliku tööandja programmis osalenud tööandjate kogemused on näidanud, et nende töötajad on konkurentsivõimelisemad ja lojaalsemad.

Jätkasime puuviljapäevade ja spordikompensatsiooniga ka olukorras, kus enamus töötajaid viibis kaugtööl. Ettevõtte töötajate ühistunde loomiseks said loodud eraldi MS Teams kanalid, kus toimub temaatiline infovahetus (Hobid, Õppimine ja Areng, Tervis jne). Korraldasime erinevaid võistlusi ja üritusi toetamiseks kontakti ja meeskonnatunnet (pildi- ja lugemisvõistlused, ühiskokkamised, sportlikud väljakutsed jne). Toimus traditsiooniline laste suvelõpupidu – korraldamisse olid kaasatud ca 20 ettevõtte töötajat, kooliminejad said kingituse. Jõulukingitustega pidasime meeles nii töötajate lapsi kui töötajaid. Aasta lõpus said jagatud juba traditsiooniks kujunenud tunnustused – hõbemärgid, aasta tegu, aasta projekt jne.

Jaanuarist 2020 rakendus EL 2017/373 määrus, mis seab konkreetsed nõuded eeskätt lennujuhtide väsimuse- ning stressijuhtimisele ning psühhotropsete ainete tarvitamise ärahoidmisele. Lisaks sellele kohustab 2019. aasta algusest jõustunud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muudatus tööandjat tegelema psühhosotsiaalsete ohuteguritega. Oleme loonud vastava protsessi, kuidas psühhosotsiaalseid ohutegureid ennetada ja tekkinud probleemidega tegelda.

Kuna aasta 2020 oli Covid-19 aasta, siis harjumuspärast tervisekuud sügisel ei toimunud, kuid kõigil soovijatel oli võimalik lasta ennast gripi vastu vaktsineerida. Jätkuvalt toetame psühholoogi juures käimist.

2020. aastal EANSis tööõnnetusi ei toimunud.

Hea ühingujuhtimise tava aruanne

Lennuliiklusteeninduse AS käitub ettevõtte juhtimisega seotud küsimuste lahendamisel üldjuhul Hea Ühingujuhtimise Tava (edaspidi: HÜT) soovituslikest juhistest lähtuvalt. Lisaks lähtutakse ettevõtte juhtimisel lisaks HÜT-is toodud soovituslikele juhistele ka riigivaraseadusest (edaspidi: RVS), kuna Lennuliiklusteeninduse AS kuulub 100% Eesti Vabariigile.

Seega, tulenevalt Lennuliiklusteeninduse AS ainuomanikust ning sellest tingitud spetsiifilistest iseärasustest ettevõtte juhtimises üldkoosoleku ja nõukogu tasandil, ei järgi Lennuliiklusteeninduse AS mõningaid HÜT-i soovituslike juhiseid. Alljärgnevalt on esitatud viited nendele HÜT-i sätetele (HÜT-i punkt ja selle lühikirjeldus), mida ei järgita ja lisatud põhjendused mittejärgimise kohta.

Samas on oluline märkida, et vaatamata mõningate juhiste mittejärgimisele on Lennuliiklusteeninduse AS tegevuse korraldamisel tagatud ainuaktsionäri ja kreditoride igakülgne huvi- de kaitse ning nende võrdne kohtlemine. Mittejärgitavad HÜT-i juhised puudutavad peamiselt üldkoosoleku läbiviimist ja nõukogu liikmete määramist, mille eesmärgiks on tagada eelkõige aktsionäride huvi- de kaitse. Kuna Lennuliiklusteeninduse AS aktsiate ainuomanik on Eesti Vabariik, on aktsionäri huvid kaitstud vastavalt RVSis sätestatud põhimõtetele.

Organisatsiooni juhtimisstruktuur

Üldkoosolek

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi alljärgnevat HÜT-i punkte:

Punkt 1.1.1 – Iga aktsionäri tagatakse õigus osaleda üldkoosolekul, võtta üldkoosolekul sõna päevakorras esitatud teemadel ning esitada põhjendatud küsimusi ja teha ettepanekuid.

Punkt 1.2.1 – üldkoosoleku kokkukutsumise teade tehakse samaaegselt selle saatmisega aktsionäridele ja/või avaldamisega üleriigilise levikuga päevalehes kättesaadavaks ka emitendi veebilehel.

Punkt 1.2.3 – samaaegselt seaduses sätestatud üldkoosoleku kokkukutsumise tingimuste täitmisega avalikustab juhatus emitendi veebilehel päevakorraga seotud olulise teabe, mis on talle esitatud või muul viisil kättesaadav.

Punkt 1.2.4 – mõistliku aja jooksul enne üldkoosoleku toimumist avaldab nõukogu emitendi veebilehel enda ettepanekud päevakorras olevate teemade kohta.

Punkt 1.3.1 – üldkoosoleku juhatajaks ei valita nõukogu esimeest ega juhatuse liiget.

Punkt 1.3.2 – üldkoosolekul osalevad juhatuse liikmed, nõukogu esimees ning võimalusel ka nõukogu liikmed ja vähemalt 1 audiitoritest.

Punkt 1.3.3 – emitent teeb vastavate tehniliste vahendite olemasolul ning juhul, kui see ei ole talle liiga kulukas, üldkoosoleku jälgimise ja sellest osavõtu võimalikuks sidevahendite kaudu (nt internet).

Ülaltoodud HÜT-i juhiste mittejärgimine on tingitud asjaolust, et Lennuliiklusteeninduse AS ainuaktsionäriks on Eesti Vabariik ning aktsionäri õiguste teostajaks on Majandus- ja Kom-

munikatsiooniministeerium, mida esindab aktsionäride üldkoosolekul majandus- ja taristuminister. Aktsionäri õiguste teostamine ja esindaja volitused on sätestatud RVS-s ning üldkoosolekute toimumine ja sellel osalejad määratakse vastavalt vajadusele kooskõlastatult ainuaktsionäriaga.

01. juulil 2020. aastal toimus Lennuliiklusteeninduse AS-i korriline üldkoosolek. 2020. a korrilisel üldkoosolekul osalesid majandus- ja taristuminister, nõukogu esimees, juhatuse esimees ning üks majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi töötaja; audiitor koosolekul ei osalenud. Koosolekust ei tehtud tehniliste sidevahendite kaudu ülekannet.

Üldkoosolekul andis juhatuse esimees ülevaate 2019. aasta majandustulemustest, eesmärkide täitmisest, toimunud välisaudititest ja riskijuhtimisest ning olulisematest arendustegevustest.

Nõukogu esimees andis ülevaate Lennuliiklusteeninduse AS nõukogu tööst 2019. aastal, kontrollikeskkonnast ning tasustamisest.

Korriline üldkoosolek kinnitas 2019. aasta majandusaasta aruande ja kasumi jaotamata jätmise ettepaneku.

Nõukogu

Nõukogu liikmed 01.01. – 31.12.20:

Viljar Arakas (nõukogu esimees 01.01. – 09.11.20)

Priit Põldoja (nõukogu esimees alates 14.12.20)

Andres Uusma

Riina Varts

Kaupo Raag

Aktsiaseltsi nõukogu pidas 2020. aastal 9 koosolekut.

Punkt 3.1.3 – Nõukogu hindab korrapäraselt juhatuse tegevust emitendi strateegia elluviimisel, samuti hindab nõukogu emitendi finantsseisundit, riskijuhtimise süsteemi, juhatuse tegevuse õiguspärasust ning seda, kas emitenti puudutav oluline teave on nõukogule ja avalikkusele nõuetekohaselt teatavaks tehtud.

Nõukogu poolt komiteede (auditikomitee, tasustamiskomitee jmt.) asutamisel ja komiteedega seotud asjaolude muutmisel ei pea ettevõtte otstarbekaks avaldada oma veebilehel nende olemasolu, ülesandeid, koosseisu ja kohta, kuna ettevõttel on üks aktsionär ning nõukogu koosolekute protokollid edastatakse vastavalt riigivaraseadusele nii üldkoosolekule kui ka rahandusministrile.

Lennuliiklusteeninduse AS ei järgi HÜT-i punkti 3.2.2 – vähemalt pooled emitendi nõukogu liikmetest on sõltumatud. Kui nõukogus on paaritu arv liikmeid, siis võib sõltumatuid liikmeid olla üks liige vähem kui sõltuvaid liikmeid. Nõukogus on põhikirja alusel 3-6 liiget. Lennuliiklusteeninduse AS nõukogu on neljaliikmeline. Vastavalt RVS-i §-le 81 lg 1¹ osaluse valitseja lähtub nimetamiskomitee ettepanekust nõukogu liikmete valimiseks ja koosseisu suuruse määramiseks.

Vastavalt HÜT-i punktile 3.2.5 esitatakse alljärgnevalt andmed 2020. aastal makstud Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmete tasu suuruse ja tasustamise korra kohta.

Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu ja auditikomitee liikmetele tasuti 2020. aastal kokku 29,3 tuhat eurot.

Nõukogu tasustamise kord on sätestatud RVS-i § 85. Vastavalt RVS-ile nõukogu liikmetele makstava tasu suuruse ja selle maksmise korra otsustab osaluse valitseja ainuaktsionärina, arvestades äriühingu spetsiifikat.

Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikme tasu suuruseks on 500 eurot kuus ja nõukogu esimehe tasu suuruseks 1000 eurot kuus. Tasu makstakse nõukogu liikmele üks kord kuus. Nõukogu liikmele ei maksta tasu selle koosoleku toimumise kuu eest, kui ta nõukogu otsuste vastuvõtmisel ei osalenud.

Rahandusministri määrust „Riigi asutatud sihtasutuse nõukogu liikmete ning riigi osalusega äriühingu nõukogu organi töös osalevate nõukogu liikmete tasustamise kord ja tasude piirmäärad“ sätestab riigi asutatud riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, nõukogu liikmetele nõukogu organi töös osalemise eest makstavate tasude piirmäärad ja tasustamise korra. Vastavuses ülalnimetatud määrusega lisandub nõukogu liikme tasule täiendav tasu nõukogu organi tegevuses osalemise eest. Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu organiks on auditikomitee. Nõukogu liikme auditikomitee tegevuses osalemise eest makstakse komitee liikmele tasu 25% nõukogu liikme tasust, komitee esimehe tasu võib moodustada kuni 37,5% nõukogu liikme tasust.

Punkt 3.3.2 – HÜT-i aruandes näidatakse ära majandusaasta jooksul tekkinud huvide konfliktid koos igakordsete lahendustega.

2020. aasta majandusaasta aruande koostamiseni ei ole Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmed teavitanud ettevõtjat ühestki teada olevast huvide konfliktist.

Lahkumishüvitist ja teisi täiendavaid tasusid lisaks tasule nõukogu organi tegevuses osalemise eest Lennuliiklusteeninduse AS-i nõukogu liikmetele ei maksta.

Auditikomitee

Ettevõtte nõukogu on moodustanud auditikomitee, mille põhikirjalisteks ülesanneteks on nõukogu nõustamine järelevalve teostamisega seotud küsimustes, sealhulgas raamatupidamise korraldamise, välisauditi teostamise, sisekontrollisüsteemi toimimise, finantsriskide juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse monitooringu osas, samuti eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise osas.

01.01. 2020 – 23.11.2020 olid auditikomitee liikmed Kaupo Raag (esimees), Andres Uusma ja Priit Rifk.

24.11.2020 – 31.12.2020 olid auditikomitee liikmed Kaupo Raag (esimees), Andres Uusma.

2020. aastal toimus 4 auditikomitee koosolekut. Koosolekutel käsitleti auditite käigus tehtud tähelepanekuid ja antud soovitusi ning esitati tulemused teadmiseks ettevõtte nõukogule.

Audiitorettevõtte AS PricewaterhouseCoopers andis auditikomiteele kahel korral: 2019. aasta majandusaasta aruande järeldusotsust andes ning 2020. aasta majandusaasta vaheauditit tehes, ülevaate olulisematest tähelepanekutest ning esitas tähelepanekud ja ettepanekud riskijuhtimise ja kontrollisüsteemide kohta.

Juhatus

2020. aastal oli juhatus 3-liikmeline. Juhatusel liikmete vastutusvaldkonnad ja tööülesanded on kirjeldatud juhatuse liikmete lepingutes.

Juhatusel liikmed:

Ivar Värk (juhatuse esimees – tegevjuht);

Jaanus Jakimenko (juhatuse liige- sidetehnika osakonna juhataja)
Üllar Salumäe (juhatuse liige- lennujuhtimisosakonna juhataja).

2020. aastal toimus 30 juhatuse koosolekut.

Vastavalt HÜT-i punktile 2.2.7 esitatakse alljärgnevalt andmed 2020. aastal Lennuliiklusteeninduse AS juhatuse liikmetele makstud juhatuse liikme tasude suuruse kohta ning kirjeldatakse lahkumishüvitiste ja täiendavate tasude määramise süsteemi.

Lennuliiklusteeninduse AS-i juhatuse liikmetele tasuti 2020. aastal kokku 252,6 tuhat eurot 2020. aasta majandustulemuste eest makstav võimalik preemia otsustatakse nõukogu poolt peale majandusaasta aruande kinnitamist. Juhatus liikmele makstava täiendava tasu ning lahkumishüvitise suuruse piirmäärad on sätestatud RVS § 86 lg-tes 2 ja 3, millest tulenevalt ei või Lennuliiklusteeninduse AS juhatuse liikmele makstava täiendava tasu suurus kokku ületada juhatuse liikme nelja kuu tasu. Seisuga 31.12.2020 on Lennuliiklusteeninduse AS kehtivate lepingute põhjal kohustus maksta juhatuse liikmetele tagasikutsumise korral hüvitist kolme kuu juhatuse liikmetasu ulatuses.

Täiendava tasu määramine peab olema põhjendatud ning arvestama Lennuliiklusteeninduse AS puhul loodud lisandväärtust ja turupositsiooni. Lahkumishüvitist võib maksta üksnes juhatuse liikme tagasikutsumisel nõukogu algatusel enne tema volituste tähtaja möödumist ning selle suurus ei või ületada juhatuse liikme kolme kuu tasu.

Teabe avaldamine

Lennuliiklusteeninduse AS ei rakenda HÜT punkti 5 täielikult. Mitterakendamise põhjuseks on Lennuliiklusteeninduse AS-i aktsionäride struktuurist tulenev, mille kohaselt on Lennuliiklusteeninduse AS-l üks aktsionär, mistõttu ei ole teabe avaldamine veebilehel efektiivne ning otstarbekas aktsionäride teavitamise viis, samuti ei ole seetõttu otstarbekas jagada kõike infot ka inglise keeles.

HÜT punkti 5 nõuete täpsest mitterakendamisest hoolimata saadab Lennuliiklusteeninduse AS vajalikud aruanded aktsionäridele otse ning avaldab veebilehel teavet, mis pakub või võib huvi pakkuda avalikkusele. Samuti rakendab Lennuliiklusteeninduse AS HÜT punktis 5.6 sätestatud hoolsuse ja läbimõelduse põhimõtet suhtlemisel ajakirjanduse ning teiste huvigruppidega.

Lennuliiklusteeninduse AS-i veebilehel avaldatakse igal juhul info, mille avaldamise kohustus tuleneb kehtivatest õigusaktidest, sh riigivaraseadusest.

Finantsaruandlus ja auditeerimine

Punkt 6.2.3 – Audiitorite rotatsiooni korraldamisel lähtub emitent Finantsinspektsiooni 24. septembri 2003 juhendist “Riikliku finantsjärelvalve teatud subjektide audiitorite rotatsioon”. Nimetatud soovituslikku juhendit ei jälgita, kuna audiitor nimetatakse edaspidi kolmeks kalendariaastaks konkursi tulemuste alusel.

Raamatupidamise aastaaruanne

Finantsseisundi aruanne

(eurodes)

VARAD	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
KÄIBEVARA			
Raha ja raha ekvivalendid	2; 3	6 582 589	9 504 229
Nõuded ostjate vastu	3; 4	4 358 353	4 090 162
Muud nõuded ja ettemaksud	5	153 889	185 476
Käibevara kokku		11 094 831	13 779 867
Materiaalne põhivara	6	12 942 647	13 868 146
Immateriaalne põhivara	6	11 882 393	13 076 994
Põhivara kokku		24 825 040	26 945 140
VARAD KOKKU		35 919 871	40 725 007
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Lühiajalised laenukohustused	3; 7	4 792 072	1 632 380
Võlad töövõtjatele	8	293 327	545 529
Lühiajalised eraldised	8	0	1 201 773
Muud lühiajalised kohustused	3; 9	1 714 389	1 077 920
Lühiajaline sihtfinantseering	16	1 699 373	440 502
Lühiajalised kohustused kokku		8 499 161	4 898 104
Pikaajalised eraldised	8	0	619 073
Pikaajalised laenukohustused	3; 7	15 169 420	16 045 928
Pikaajaline sihtfinantseering	16	302 407	729 132
Pikaajalised kohustused kokku		15 471 827	17 394 133
KOHUSTUSED KOKKU		23 970 988	22 292 237
OMAKAPITAL	10		
Aktiivkapital		5 112 940	5 112 940
Kohustuslik reservkapital		511 294	511 294
Eelmiste perioodide jaotamata kasum		12 808 536	9 572 387
Koondkahjum/kasum		-6 483 887	3 236 149
OMAKAPITAL KOKKU		11 948 883	18 432 770
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		35 919 871	40 725 007

Lisad lehekülgedel 28-49 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

Koondkasumiaruanne

(eurodes)

	Lisa	2020	2019
Müügitulu	11	14 142 921	28 161 514
Muu äritulu		1 571 162	823 273
Äritulud kokku		15 714 083	28 984 787
Kaubad, toore, materjal ja teenused	13	-2 704 993	-2 853 766
Muud tegevuskulud	14	-1 399 119	-2 448 816
Tööjõukulud	12	-12 559 111	-13 865 273
Põhivara kulum	6	-5 269 607	-5 128 760
Ärikulud kokku		-21 932 830	-24 296 615
Ärikahjum/kasum		-6 218 747	4 688 172
Finantstulud		794	739
Finantskulud	7	-265 934	-233 867
Kahjum/kasum majandustegevusest		-6 483 887	4 455 044
Dividendide tulumaks	9;15	0	-1 218 895
Puhaskahjum /kasum		-6 483 887	3 236 149
Koondkahjum/kasum		-6 483 887	3 236 149

Lisad lehekülgedel 28-49 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	Lisa	2020	2019
Rahavoog äritegevusest			
Ärikahjum/kasum		-6 218 747	4 688 172
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	6	5 269 606	5 128 761
Põhivara sihtfinantseerimise amortisatsioon	16	-440 502	-415 041
Sihtfinantseering kulude katmiseks	16	-847 122	-98 934
Kokku korrigeerimised		3 981 982	4 614 786
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	4;5	-235 034	452 016
Varude muutus		2 429	5 366
Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	8;9	-2 224 092	-368 385
Laekumised sihtfinantseerimisest tegevuskulude katmiseks	16	2 119 770	340 045
Kokku rahavood äritegevusest		-2 573 692	9 732 001
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivara eest	6	-2 364 591	-4 431 174
Laekunud intressid		794	739
Saadud põhivara sihtfinantseeringud	16	0	732 969
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-2 363 797	-3 697 466
Rahavood finantseerimisest			
Dividendide väljamaksed	15	0	-5 195 000
Dividendide tulumaks	10;15	0	-1 905 645
Saadud laenud	7	4 875 261	10 000 000
Saadud laenude tagasimaksed	7	-2 592 077	-1 606 219
Makstud intressid	7	-267 334	-225 600
Kokku rahavood finantseerimisest		2 015 849	1 067 536
<i>Perioodi netoraha muutus. +/-</i>		<i>-2 921 640</i>	<i>7 102 071</i>
Raha perioodi alguses	2	9 504 229	2 402 158
Raha perioodi lõpus	2	6 582 589	9 504 229

Lisad lehekülgedel 28-49 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

Omakapitali muutuste aruanne

(eurodes)

	Aktsiakapital	Kohustuslik reservkapital	Jaotamata ka- sum	Kokku
Saldo 31.12.2018	5 112 940	511 294	14 767 387	20 391 621
Väljamakstud dividendid	0	0	-5 195 000	-5 195 000
Koondkasum 2019	0	0	3 236 149	3 236 149
Saldo 31.12.2019	5 112 940	511 294	12 808 536	18 432 770
Väljamakstud dividendid	0	0	0	0
Koondkahjum/kasum 2020	0	0	-6 483 887	-6 483 887
Saldo 31.12.2020	5 112 940	511 294	6 324 649	11 948 883

Täpsem informatsioon aktsiakapitali ja muude omakapitali kirjete kohta on toodud lisas 10.

Lisad lehekülgedel 28-49 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

LISA 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ja hindamisalused

Üldine informatsioon

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaselts (edaspidi "Ettevõte") on Eestis registreeritud ja Eestis tegev peamiselt aeronavigatsiooniteenuse osutamisega tegelev äriühing, kelle aktsiatest 100% kuulub Eesti Vabariigile. Ettevõtte ei oma ühtegi tütar- ega sidusettevõtet. Ettevõtte aadress on Kanali põik 3, Rae küla, Rae vald, Harjumaa.

Käesolev raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes ning kajastab perioodi 1. jaanuar kuni 31. detsember 2020. Ettevõtte raamatupidamise aastaaruande on juhatus kinnitanud 25. märtsil 2021.

Vastavalt äriseadustikule on juhatuse poolt koostatud majandusaasta aruande, mille üheks osaks on raamatupidamise aastaaruanne, kinnitamine aktsionäride üldkoosoleku pädevuses. Aktsionäril on õigus juhatuse koostatud ja kinnitatud majandusaasta aruannet mitte heaks kiita ning nõuda uue aruande koostamist.

Koostamise alused

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB) poolt väljatöötatud Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Standarditele (IFRS) ja Rahvusvaheliste Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee (IFRIC) tõlgendustele nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt (EL IFRS). Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse meetodist.

Arvestus- ja esitusvaluuta

Ettevõtte arvestus- ja esitusvaluutaks on euro.

Muutused informatsiooni esitusviisis

Käesoleva aruande koostamisel rakendatud põhimõtted info esitusviisi osas on samad, mida kasutati Ettevõtte 31. detsembril 2019 lõppenud raamatupidamise aruandes, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevalt.

Uute või muudetud standardite ja tõlgenduste rakendamine

Järgmised uued või muudetud standardid ja tõlgendused muutusid ettevõttele kohustuslikuks alates 01.01.2020:

Finantsaruandluse kontseptuaalse raamistiku muudatused (rakendub 1. jaanuaril 2020 või hiljem algavatele aruandeperioodidele). Muudetud kontseptuaalne raamistik sisaldab uut peatükki mõõtmise kohta, juhiseid finantstulemuse raporteerimise kohta, täiendatud mõisteid ja juhiseid (nt kohustuse mõiste) ning selgitusi oluliste valdkondade rolli kohta finantsaruandluses, näiteks juhtkonna kätte usaldatud ressursside kasutamise hoolsus, konservatiivsus, mõõtmise ebakindlus. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

„Olulisuse mõiste“ – IAS 1 ja IAS 8 muudatused (rakendub 1. jaanuaril 2020 või hiljem algavatele aruandeperioodidele). Muudatused selgitavad olulisuse mõistet ning seda, kuidas mõistet rakendada, kaasates mõistesse need juhised, mis seni olid kirjas muudes standardites. Samuti on täiendatud mõistega kaasnevaid selgitusi. Muudatuste tulemusena on olulisuse

mõiste kõikides IFRS standardites järjepidev. Info on oluline, kui selle avaldamata jätmise, valesti avaldamine või varjamine võib mõistlikult eeldades mõjutada otsuseid, mida ettevõtte üldotstarbeliste finantsaruannete peamised kasutajad nende aruannete põhjal teevad. Ettevõtte hindab muudatuste mõju finantsaruandele ebaoluliseks.

Ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis hakkasid esmakordselt kehtima 1. jaanuar 2020 algaval aruandeaastal, ei ole olnud Ettevõtte juhtkonna hinnangul olulist mõju.

Uued standardid, tõlgendused ja nende muudatused

Uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavasti olulist mõju ettevõttele.

Välisvaluuta arvestus

Kõik välisvaluuta tehingud on kajastatud eurodes tehingupäeval kehtinud Euroopa Keskpanga ametliku valuutakursi alusel. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja kohustused on aruandeperioodi lõpul ümber hinnatud vastavalt aruandeperioodi lõpul kehtinud Euroopa Keskpanga ametlikule valuutakursile. Ümberhindamisest saadud kursikasumid ja -kahjumid on kajastatud koondkasumi aruandes.

Lühi- ja pikaajalised varad ja kohustused

Varad ja kohustused on kajastatud lühiajalistena, kui nad realiseeruvad 12 kuu jooksul alates aruandeperioodi lõpust. Pikema perioodi jooksul realiseeruvad varad ja kohustused on kajastatud pikaajalistena.

Finantsvara

Klassifitseerimine

Ettevõtte klassifitseerib finantsvarad korrigeeritud soetusmaksumuses mõõtmiskategoorias. Klassifitseerimine sõltub ettevõtte ärimudelitest finantsvarade haldamisel ning rahavoogude lepingulistest tingimustest.

Arvele võtmine ja kajastamise lõpetamine

Tavapärastel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse tehingupäeval ehk kuupäeval, millal ettevõtte võtab endale vara ostmise või müümise kohustuse.

Finantsvarade kajastamine lõpetatakse kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja ettevõtte annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved.

Mõõtmine

Finantsvarad kajastatakse esmasel arvelevõtmisel õiglasel väärtuses, millele on lisatud tehingukulud, mis on otseselt seotud finantsvara omandamisega, välja arvatud finantsvarade puhul, mida kajastatakse õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastavate finantsvarade tehingutasud kajastatakse kuluna kasumiaruandes.

Võlainstrumendid

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub ettevõtte ärimudelitest finantsvarade haldamisel ning finantsvara lepingulistest rahavoogudest.

Ettevõtte kõik võlainstrumendid on klassifitseeritud korrigeeritud soetusmaksumuse mõõtmiskategooriasse.

Korrigeeritud soetusmaksumus: Varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum kasumiaruandes muudes tuludes/kuludes. Valuutakursi kasumid ja kahjumid ning krediidikahjumid kajastatakse kasumiaruandes eraldi ridadel.

Ettevõtte kõik finantsvarad klassifitseeritud järgnevates kategooriates:

- nõuded ostjate vastu;
- raha ja raha ekvivalendid.

Omakapitaliinstrumendid

Ettevõttel ei ole investeeringuid omakapitaliinstrumentidesse.

Väärtuse langus

Ettevõtte hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastavate võlainstrumentide oodatavat krediidikahjumit tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetoodika sõltub sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.

Eeldatava krediidikahju mõõtmine võtab arvesse: (i) erapooletut ja tõenäosusega kaalutud summat, mille määramisel hinnatakse mitmeid võimalikke erinevaid tulemusi, (ii) raha ajaväärtust ja (iii) aruande perioodi lõpus ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni minevikus toimunud sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevaste majandustingimuste prognooside kohta.

Nõuetele ostjate vastu ja lepingulistele varadele, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab ettevõtte IFRS 9 järgi lubatud lihtsustatud lähenemist ning arvestab nõuete alahindlust nõuete pikkuse oodatava krediidikahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Ettevõtte vaatas üle väärtuse languse meetoodika iga vastava varaklassi jaoks. Väärtuse languse meetoodika muutuse tulemusel ei tekkinud olulisi muutusi allahindluse reservis 1. jaanuari seisuga, seega korrigeerimisi jaotamata kasumis ja omakapitalis ei tehtud.

Kuigi raha ja raha ekvivalendid kuuluvad samuti IFRS 9 oodatava krediidikahjumi mudeli alla, siis tuvastatud väärtuse langus oli ebaoluline 1. jaanuari 2019 ja 31. detsembri 2020 seisuga.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid nii finantsseisundi aruandes kui ka rahavoogude aruandes moodustavad sularaha kassas, raha arvelduskontodel, lühiajalised (kuni 3 kuud) deposiidid.

Materiaalne põhivara

Kajastamine ja mõõtmine

Põhivaraks loetakse ettevõtte enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku eluaega üle ühe aasta. Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud amortisatsioon ja väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Soetusmaksumus hõlmab kulutusi, mis on otseselt seostatavad vara soetamisega. Oma tarbeks valmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb materjalikulust, otsestest tööjõukuludest ning muudest kuludest, mis on otseselt vajalikud vara eesmärgipärase kasutamise ettevalmistamiseks. Põhivara soetamise, ehitamise või tootmisega seotud laenukasutuse kulutused kapitaliseeritakse vara soetusmaksumusse.

Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule elueale.

Edaspidised väljaminekud

Mõne materiaalse põhivaraobjekti osasid tuleb teatud ajavahemike järel vahetada või renoveerida. Sellised väljaminekud kajastatakse materiaalse põhivara bilansilises maksumuses juhul, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjekti osaga seotud tulevast kasu ja varaobjekti osa soetusmaksumust saab usaldusväärselt hinnata. Asendatud osade kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse. Vastavalt eelmises lõigus toodud arvelevõtmise põhimõtetele ei kajastata materiaalse põhivara objekti bilansilises maksumuses igapäevase hooldusega seotud kulusid. Sellised väljaminekud on tekkepõhiselt perioodikulud.

Kulumi arvestus

Kulum kajastatakse koondkasumiaruandes ning arvestatakse materiaalselt põhivaralt ning selle eristatavatelt komponentidelt lineaarsel meetodil. Maad ja lõpetamata ehitisi ei amortiseerita. Ettevõtte kasutab järgmisi amortisatsiooninorme:

• maa	0%
• rajatised, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	2-20%
• masinad ja seadmed	1-40%
• muu inventar	10-40%

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest või ümberklassifitseerimisel „müügiootel põhivaraks“. Materiaalsele põhivarale määratud kasulikud eluead, jääkväärtused ja amortisatsioonimeetodid vaadatakse üle iga-aastaselt. Muudatustest tulenev mõju kajastub aruandeperioodis ja järgnevatel perioodides.

Materiaalse põhivara kajastamine lõpetatakse vara võõrandamisel või siis, kui ettevõtte ei eelda selle vara kasutamisest või müügist enam majanduslikku kasu saada. Materiaalse põhivara kajastamise lõpetamisest tekkivad kasumid ja kahjumid kajastatakse koondkasumiaruandes real „põhivara kulum“ perioodil, mil kajastamine lõpeb.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieerunud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalset põhivara (välja arvatud firmaväärtus) amortiseeritakse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Immateriaalse põhivara väärtuse

langust hinnatakse juhul, kui eksisteerib sellele viitavaid asjaolusid, analoogiliselt materiaalse põhivara väärtuse languse hindamisele.

Amortisatsioon

Amortisatsiooni arvestatakse lineaarselt iga immateriaalse varaobjekti kohta vastavalt selle kasulikule elueale määraga 4-20% aastas.

Mittefinantsvarade väärtuse langus

Mittefinantsvara

Igal bilansipäeval hindab Ettevõtte kriitiliselt, kas on märke, mis võiksid viidata mittefinantsvarade väärtuse langusele. Kui ilmneb märke varade väärtuse võimalikust vähenemisest, viiakse läbi vara kaetava väärtuse test.

Vara kaetav väärtus on kas selle vara või raha teeniva üksuse õiglase väärtus, millest on maha arvatud müügikulud või kasutusväärtus olenevalt sellest, kumb neist on suurem. Kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulisi tulevasi rahavooge diskontomääruga, mis väljendab hetke turuväärtuse suundumusi ja varaga seotud spetsiifilisi riske. Vara väärtuse languse testimiseks grupeeritakse varad kõige väiksemasse võimalikku varade gruppi, mille pidevast kasutamisest on võimalik rahavoogusid eristada ning mis on olulises osas sõltumatud teistest varadest või varade gruppidest saadavatest rahavoogudest.

Vara väärtuse langus kajastatakse kahjumina, kui vara või selle raha genereeriva üksuse bilansiline väärtus ületab selle hinnangulist kaetavat väärtust. Vara väärtuse langusest tekkinud kahjumid kajastatakse koondkasumiaruandes.

Varade kaetavat väärtust suurendatakse juhul, kui on viiteid, et vara väärtus on tõusnud ja kaetava väärtuse arvutamisel kasutatud hinnangud muutuvad. Kui väärtuse testi tulemusel selgub, et vara kaetav väärtus on tõusnud üle bilansilise jääkmaksumuse, tühistatakse varasem allahindlus ning suurendatakse bilansilist jääkmaksumust. Ülempiiriks on vara bilansiline jääkmaksumus, mis oleks kujunenud arvestades vahepealsetel aastatel normaalset amortisatsiooni.

Finantskohustused

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, muud võlakohustused) võetakse algsest arvele nende soetusmaksumuses, milleks on finantskohustuse eest saadud tasu õiglase väärtus. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit. Tehingukulud võetakse arvesse efektiivse intressimäära arvutamisel ning kantakse kuludesse finantskohustuse eluea jooksul. Finantskohustustega kaasnevad kulutused (sh intressikulud) kajastatakse tekkepõhiselt perioodikuluna. Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui see tuleb tasuda 12 kuu jooksul alates aruandepäevast või kui ettevõttel pole tingimusteta õigust lükata kohustuse tasumist edasi rohkem kui 12 kuud alates aruandepäevast. Laenukohustusi, mis tuleb tagasi maksta 12 kuu jooksul alates aruandepäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast aruandepäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalisena. Samuti kajastatakse lühiajalisena laenukohustusi, mida laenuandjal on õigus aruandepäeval tagasi kutsuda laenulepingu rikkumise tõttu. Ettevõtte ei ole laenukulutusi kuni aruandeperioodi lõpuni kapitaliseerinud, kuna Ettevõtte hinnangul on laenukasutuse kulutuste kapitaliseerimise mõju ebaoluline.

Finantskohustuse kajastamine lõpetatakse siis, kui kohustus on tasutud, tühistatud või aegunud.

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Finantsseisundi aruandes kajastatakse eraldisena enne aruandeperioodi lõppu toimunud kohustavast sündmusest tulenevaid kohustusi, millel on kas seaduslik või lepinguline alus või mis tulenevad ettevõtte senisest tegevuspraktikast, mis nõuavad varast loobumist, mille realiseerumine on tõenäoline (on rohkem tõenäoline kui mitte, et vahendite väljavool on vajalik kohustuse rahuldamiseks) ja mille maksumust on võimalik usaldusväärselt mõõta, kuid mille realiseerimise aeg või summa ei ole täpselt teada. Eraldiste kajastamisel finantsseisundi aruandes lähtutakse juhtkonna hinnangust eraldiste täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse finantsseisundi aruandes summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt aruandeperioodi lõpu seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolele. Eraldiste kulu ja eraldiste finantsseisundi aruandes kajastatud maksumuse muutuste kulu kajastatakse aruandeperioodi kuludes. Eraldisi ei moodustata tulevaste perioodide kahjumite katmiseks.

Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast aruandeperioodi lõppu, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdisväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Lubadused, garantiid ja muud kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena.

Rendiarvestus

Ettevõtte rakendab IFRS 16 "Rendilepingud" esmakordselt alates 01.01.2019.

Rendilevõtjad peavad arvele võtma:

(a) varad ja kohustused kõikide üle 12-kuuliste rendilepingute osas, v.a juhul kui renditav vara on väheväärtuslik; ning

(b) kajastama kasumiaruandes kulumit renditavatelt varadelt ja intressikulu rendikohustustelt.

Rendilepinguid kajastakse kasutusõiguse varana ja vastava kohusena kuupäeval, mil renditav vara on kasutamiseks saadaval.

Rendikohustused kajastatakse rendimaksete nüüdisväärtusena. Kasutusõiguse vara hinnatakse summas, mis võrdub rendi kohustusega, kui kasutusõiguse varade korrigeerimine ei ole vajalik. Iga liisingumakse jaotatakse kohustuse ja finantskulude vahel. Finantskulu kajastatakse rendiperioodi kasumiaruandes nii, et intressimäär oleks igal osaperioodil kogu rendiperioodi jooksul kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Rendivara amortiseeritakse lineaarselt vara kasuliku eluea või rendiperioodi jooksul vastavalt sellele, kumb on lühem.

Rendikohustused hõlmavad järgmiste rendimaksete nüüdisväärtust:

- püsimaksed, millest on maha arvatud saadavad rendi soodustused
- muutuv rendimakse, mis põhineb indeksil või intressimääral (näiteks inflatsioon, Euribor)
- summad, mis rentnik eeldatavasti maksab jääkväärtuse tagatiste alusel
- ostuoptiooni kasutamise hind, kui on piisavalt kindel, et rentnik seda optiooni kasutab.

Rendimaksed diskonteeritakse kasutades rendilepingus sätestatud intressimäära, kui see on kergesti määratav, või Ettevõtte sisemist laenuintressi määra. Alternatiivne laenuintressimäär on intressimäär, mida üürnik peaks maksma, et laenata vahendid, mida oleks tarvis sarnase väärtusega vara omandamiseks sarnases majanduskeskkonnas ning sarnastel tingimustel.

Lühiajaline rent on rent, mille rendiperiood on lühem kui 12 kuud. Väheväärtuslikud varad hõlmavad IT tehnikat ja väiksemaid kontorisisustuse esemeid. Renditähataja määramisel kaalub juhtkond kõiki fakte ja asjaolusid, mis loovad majandusliku ajendi pikendamise võimaluse rakendamiseks või pikendamise võimaluse rakendamata jätmiseks. Pikendamise võimalused (või perioodid pärast lõpetamise võimalusi) on renditähatajale lisatud juhul, kui on väga tõenäoline, et

renti jätkatakse (või ei lõpetata). Ettevõtte juhtkond hindab sündmusi ja asjaolude muutusi, mis on juhtkonna kontrolli all ja mõjutavad optsoonide kasutamise tõenäosust. Näiteks juhul kui lepingu pikendamise periood on muutunud (näiteks, grupp on realiseerinud optiooni, mida eelnevalt peeti ebakindlaks või grupp ei ole realiseerinud optiooni, mida eelnevalt peeti ebakindlaks).

Lepingute kohaselt ei ole grupil lepingute lõppedes rendivaral bilansilist maksumust.

Ettevõtte on kasutanud järgmisi standardiga lubatud praktilisi erandeid:

- alla 12-kuuse rendiperioodi pikkusega kasutusrendi lepingute kajastamine raamatupidamises kui lühiajalised rendid
- väikese väärtusega varade rendilepingute välistamine
- rendivarade mõõtmisega seotud esmaste otsestekulude välistamine standardi esmasel kohaldamisel.

Ettevõtte rendib transpordivahendeid ning tasub rendimakseid andmeside eest. IFRS 16 rakendamisel analüüsis Ettevõtte rentimisega seotud rendikohustusi, mis vastavalt standardile IAS 17 "Rendid" olid varasemalt klassifitseeritud kui kasutusrent. 31.12.2020 kehtivad rendilepingud on alla 12-kuulise katkestamise võimalusega või on renditavad varad väheolulise maksumusega, mistõttu arvestuspõhimõtete muudatuse tulemusel kasutusrente kasutusõiguse varana 2020. aastal ei kajastatud.

Müügitulu kliendilepingutelt

Müügitulu on tulu, mis tekib ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus. Müügitulu kajastatakse tehinguhinnas. Tehinguhind on kogutasu, mida ettevõttel on õigus saada lubatud kaupade või teenuste kliendile üleandmise eest ja millest on maha arvatud kolmandate isikute nimel kogutavad summad. Ettevõtte kajastab müügitulu siis, kui kontroll kauba või teenuse üle antakse üle kliendile.

Ettevõtte osutab lepingute alusel navigatsiooniteenust. Müügitulu teenuste osutamisest kajastatakse perioodil kui teenuseid osutatakse.

Finantseerimise komponent

Ettevõttel puuduvad lepingud, kus periood kliendile lubatud kaupade või teenuste üleandmise ja kliendilt makse saamise vahel oleks pikem kui üks aasta. Sellest tulenevalt ei korrigeeri ettevõtte tehinguhinda raha ajaväärtuse mõju osas.

Intressitulu

Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt efektiivse intressimäära alusel koondkasumiaruandes finantstulude koosseisus.

Tööjõukulud

Tööjõukulud kajastatakse koondkasumiaruandes hetkel, kui ettevõttel on töötajate ees tekkinud kohustus. Tööjõukuludes kajastatakse töötajatele makstud palk koos sotsiaalmaksu (33%) ning töötuskindlustusmaksuga (0,8%) ning tehtud erisoodustused koos nendelt makstud tulumaksu (tulumaksumäär alates 1.01.2015 20/80) ja sotsiaalmaksuga.

Puhkusetasu kulu ning kohustuse suurus aruandeperioodi lõpus määratakse inventuuri käigus. Väljateenitud puhkusetasu kajastatakse koondkasumiaruandes tööjõukuludena ning võetakse finantsseisundi aruandes arvele lühiajalise kohustusena.

Ettevõtte tulumaks

Kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata Eestis mitte ettevõtte kasumit, vaid dividende. Tulenevalt maksustamise kontseptsiooni eripärast ei oma mõiste „varade ja kohustuste maksubaas“ majanduslikku sisu ning edasilükkunud tulumaksukohustust ega tulumaksu vara ei saa tekkida.

Dividendidelt arvestatavat ettevõtte tulumaksu kajastatakse tulumaksukuluna ja -kohustusena dividendide väljakuulutamise perioodi koondkasumiaruandes.

Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võiks kaasneda dividendide väljamaksmisega, on ära toodud lisas 15.

Alates 2018. aastast on võimalik dividendide väljamaksetele rakendada maksumäära 14/86. Seda soodsamat maksumäära saab kasutada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga. Kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendimakse arvestamisel on 2018.a. esimene arvesse võetav aasta.

Sihtfinantseerimine

Varade sihtfinantseerimist kajastatakse brutomeetodil. Sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse finantsseisundi aruandes arvele tema soetusmaksumuses, varade soetamise toetus saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse finantsseisundi aruandes pikaajalise kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustus tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul.

Tegevuskulude sihtfinantseerimisest saadud tulu kajastatakse koondkasumiaruandes proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Tulu kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, st. saadud toetusi ja kompenseeritavat kulu kajastatakse koondkasumiaruandes eraldi ridadel. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et ettevõtte vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset.

Sihtfinantseeringut kajastatakse lühiajalisena kui eeldatav tuluna kajastamine toimub järgneva 12 kuu jooksul. Ülejäänud finantseeringud kajastatakse pikaajalisena.

Rahavood

Rahavoogude aruanne koostatakse alates 01.01.2020 kaudsel meetodil. Raha ja selle ekvivalentidena käsitletakse rahavoogude aruandes finantsseisundi aruande kirjel "raha ja raha ekvivalendid" kajastatud varasid.

Sündmused pärast aruandeperioodi

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid aruandeperioodi lõpu 31.12.2020 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid mis on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega. Sündmused pärast aruandeperioodi, mis ei oma mõju aruandeaasta kasumile ega seisuga 31.12.2020 varadele ja kohustustele, kuid mis oluliselt mõjutavad järgnevate perioodide tulemusi, on raamatupidamise aastaaruandes avalikustatud.

LISA 2. Raha ja raha ekvivalendid

(eurodes)	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
Swedbank AS		6 399 594	9 229 428
Luminor Bank AS		33 937	121 815
SEB Pank AS		149 058	152 540
Kassa		0	446
Kokku	3;7	6 582 589	9 504 229

LISA 3. Finantsinstrumendid

(eurodes)	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
Finantsvarad			
Raha ja raha ekvivalendid	2	6 582 589	9 504 229
Nõuded ostjate vastu	4	4 358 353	4 090 162
Finantsvarad kokku		10 940 942	13 594 391
Finantskohustused			
Võlakohustused	7	19 961 492	17 678 308
Muud lühiajalised kohustused	9	1 283 515	586 364
Finantskohustused kokku		21 245 007	18 264 672

Avalikustamise eesmärgil leitakse õiglane väärtus tulevaste lepinguliste rahavoogude diskonteerimisel turu intressimääraga, mis on kättesaadav ettevõtte sarnastele finantsinstrumentidele. Ettevõtte juhatuse hinnangul ei erine finantsseisundi aruandes korrigeeritud soetusmaksudes kajastatud finantsvarade ja -kohustuste bilansilised väärtused 31.12.2020 ja 31.12.2019 seisuga oluliselt nende õiglasest väärtusest, kuna need tasutakse 12 kuu jooksul arvestatuna bilansi kuupäevast. Samuti ei erine pikaajaliste võlakohustuste õiglasest väärtusest oluliselt nende bilansilisest väärtusest, kuna nende intressimäärad vastavad turul kehtivatele intressimääradele.

Ettevõttel puuduvad õiglasest väärtusest mõõdetavad varad ja kohustused.

LISA 4. Nõuded ostjate vastu

(eurodes)	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
Ostjatelt laekumata arved		4 690 287	4 295 400
<i>s.h. seotud osapooltelt laekumata arved</i>		110 245	110 542
Ebatõenäoliselt laekuvad arved		-331 934	-205 238
Nõuded ostjate vastu	3	4 358 353	4 090 162

Aruandeaastal kanti ebatõenäoliselt laekuvaks nõudeid 154 303 euro (2019: 25 841 euro) ulatuses. Lootusetuks tunnistati ja kanti finantsseisundi aruandest välja nõudeid 27 607 euro (2019: 326 euro) ulatuses (täiendav info krediidiriski osas vt lisa 19).

Vastavalt riikidevahelisele kokkuleppele leevendamaks lennuettevõtete raskusi kriisiga toimetulekuks, lepiti Eurocontrol'i ettepanekul kokku veebruari kuni mai 2020. aasta marsruudi navigatsioonitasu maksetähtaegade pikendamises kuni august 2021 aastal. Aruande koostamise seisuga on lennuettevõtted olulises osas maksegraafikust kinni pidanud.

LISA 5. Muud nõuded ja ettemaksed

(eurodes)	31.12.2020	31.12.2019
Maksude ettemaksed	85 280	100 212
Muud ettemaksed ja nõuded	67 934	80 340
Kasutusrendi ettemaksed	675	4 924
Kokku	153 889	185 476

LISA 6. Põhivara

Materiaalne põhivara

(eurodes)	Maa, hooned, ehitised ja nende tehnosüsteemid	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Lõpetamata investeeringud	Kokku
Jääkmaksumus					
31.12.2018	7 763 043	5 559 410	494 861	656 688	14 474 002
Soetamine	0	0	0	1 173 144	1 173 144
Ümberklassifitseerimine	733 363	494 007	55 959	-1 283 329	0
Ümberklassifitseerimine immateriaalseks põhivaraks	0	0	0	-485 609	-485 609
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0	-3 850	-3 850
Arvestatud kulum	-259 746	-944 348	-85 447	0	-1 289 541
Jääkmaksumus					
31.12.2019	8 236 660	5 109 069	465 373	57 044	13 868 146
Soetamine	0	0	0	239 156	239 156
Ümberklassifitseerimine	76 806	205 244	0	-282 050	0
Ümberklassifitseerimine immateriaalseks põhivaraks	0	0	0	0	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0	-3 360	-3 360
Arvestatud kulum	-274 119	-819 883	-67 293	0	-1 161 295
Jääkmaksumus					
31.12.2020	8 039 347	4 494 430	398 080	10 790	12 942 647
Seisuga 31.12.2018					
Soetusmaksumus	10 589 306	16 002 151	799 285	656 688	28 047 430
Akumuleeritud kulum	-2 826 263	-10 442 741	-304 424	0	-13 573 428
Seisuga 31.12.2019					
Soetusmaksumus	11 322 670	16 350 311	703 136	57 044	28 433 161
Akumuleeritud kulum	-3 086 010	-11 241 242	-237 763	0	-14 565 015

Seisuga 31.12.2020					
Soetusmaksumus	11 399 475	16 439 748	703 136	10 790	28 553 149
Akumuleeritud kulum	-3 360 128	-11 945 318	-305 056	0	-15 610 502

Immateriaalne põhivara

(eurodes)	Tarkvara	Lõpetamata investering	Kokku
Jääkmaksumus 31.12.2018	13 137 556	622 699	13 760 255
Soetamine	0	2 670 349	2 670 349
Ümberklassifitseerimine	1 872 348	-1 872 348	0
Ümberklassifitseerimine materiaalse põhivara lõpetamata investeringutest	485 609	0	485 609
Ümberklassifitseerimine kuluks			0
Arvestatud kulum	-3 839 219	0	-3 839 219
Jääkmaksumus 31.12.2019	11 656 294	1 420 700	13 076 994
Soetamine	0	2 913 711	2 913 711
Ümberklassifitseerimine	390 484	-390 484	0
Ümberklassifitseerimine materiaalse põhivara lõpetamata investeringutest	0	0	0
Ümberklassifitseerimine kuluks	0	0	0
Arvestatud kulum	-4 108 312	0	-4 108 312
Jääkmaksumus 31.12.2020	7 938 466	3 943 927	11 882 393
Seisuga 31.12.2018			
Soetusmaksumus	23 271 653	622 699	23 894 352
Akumuleeritud kulum	-10 134 097	0	-10 134 097
Seisuga 31.12.2019			
Soetusmaksumus	24 938 582	1 420 700	26 359 282
Akumuleeritud kulum	-13 282 288	0	-13 282 288
Seisuga 31.12.2020			
Soetusmaksumus	25 149 166	3 943 927	29 093 093
Akumuleeritud kulum	-17 210 700	0	-17 210 700

Aruandeaasta lõpul lõpetamata põhivara investeringutena kajastatud summadest olulisema osa moodustab lennujuhtimissüsteemi EUROCAT tarkvara täiendused 2 750 tuhande euro ulatuses, eeldatav kasutuselevõtt 2021. aastal.

LISA 7. Võlakohustused

Võlausaldaja	Võla- kohustuse jääk kokku	pikaajaline osa	lühiajaline osa	Intressimäär	Võlgnevuse lõpliku kus- tutamise tähtaeg
Seisuga 31.12.2019					
Swedbank AS	2 416 938	1 429 003	987 935	1,69%	18.05.2022
Swedbank AS	5 261 370	4 616 925	644 445	1,50%	04.09.2027
Swedbank AS	10 000 000	10 000 000	0	1,29%	05.11.2023
Kokku	17 678 308	16 045 928	1 632 380		
Seisuga 31.12.2020					
Swedbank AS	1 429 003	423 900	1 005 103	1,69%	18.05.2022
Swedbank AS	4 616 925	3 962 407	654 518	1,50%	04.09.2027
Swedbank AS	10 000 000	10 000 000	0	1,29%	05.11.2023
Eurocontrol	3 915 564	783 113	3 132 451	1,50%	31.03.2022
Kokku	19 961 492	15 169 420	4 792 072		

Ettevõttel on 4 laenu, millest ühe laenulepingu tagatiseks on seatud hüpoteek ettevõtte kinnistule 639 116 euro ulatuses. Panditud vara bilansiline väärtus seisuga 31.12.2020 on 6 903 006 eurot. Teine, kolmas ja neljas laenuleping on tagatiseta. Esimene laen on fikseeritud intressimääraga 1,69%, teise laenu intress on fikseeritud viimase laenusumma kasutuselevõtmise hetkel so 1,50% , kolmanda laenu fikseeritud intress on 1,29% ja neljanda laenu intress on 1,50% pluss euribor. Laenu kajastamisel on lähtutud juhtkonna hinnangust, et nominaalne ja efektiivne intressimäär ei erine oluliselt.

2020. aasta laenuintressist 265 934 eurot (2019: 233 867 eurot) on kõik kajastatud koondkasumiaruandes finantskuluna.

Netovõlg

(eurodes)	31.12.2020	31.12.2019
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 2)	6 582 589	9 504 229
Lühiajalised võlakohustused	-4 792 072	-1 632 380
Pikaajalised võlakohustused	-15 169 420	-16 045 928
Netovõlg	-13 378 903	-8 174 079
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 2)	6 582 589	9 504 229
Fikseeritud intressimääraga võlakohustused	-19 961 492	-17 678 308
Netovõlg	-13 378 903	-8 174 079

	Raha ja raha ekvivalendid	Võlakohustused tagasimaksega kuni 1 aasta	Võlakohustused tagasimaksega üle 1 aasta	Kokku
Netovõlg				
01.01.2019	2 402 158	-1 606 219	-7 678 309	-6 882 370
Muutused	7 102 071	0	0	7 102 071
Tagastatud (+)/ saadud (-) laenud	0	1 606 219	-10 000 000	-8 393 781
Laenu klassifitseerimine pikaajalisest lühiajaliseks	0	-1 632 380	1 632 380	0
Netovõlg				
31.12.2019	9 504 229	-1 632 380	-16 045 928	-8 174 079
Muutused	-2 921 640	0	0	-2 921 640
Tagastatud (+)/ saadud (-) laenud	0	-1 500 071	-783 113	-2 283 184
Laenu klassifitseerimine pikaajalisest lühiajaliseks	0	-1 659 621	1 659 621	0
Netovõlg				
31.12.2020	6 582 589	-4 792 072	-15 169 420	-13 378 903

LISA 8. Võlad töövõtjatele

Kohustuse liik (eurodes)	Algjäak	Moodus- tamine	Ümber- klassi- fitseeritud, ümber- hinnatud	Kasutami- ne	Lõppjäak
Väljamaksmata puhkusekohustus ja lahkumishüvitised	2020 545 529	1 158 330	-158 716	-1 251 816	293 327
	2019 640 836	1 398 009	0	-1 493 316	545 529
Väljamaksmata preemiaeraldise lühiajaline osa	2020 1 201 773	619 073	-235 793	-1 585 053	0
	2019 1 327 702	1 070 400	147 999	-1 344 328	1 201 773
Väljamaksmata preemiaeraldise pikaajaline osa	2020 619 073	-619 073	0	0	0
	2019 759 308	445 170	-22 608	-562 797	619 073
Kokku 31.12.2020	2 366 375	1 158 330	-394 509	-2 836 869	293 327
Kokku 31.12.2019	2 727 846	2 913 579	125 391	-3 400 441	2 366 375

Puhkusekohustusena on näidatud välja teenitud kuid kasutamata puhkusepäevade eest makstav puhkusetasu koos selle pealt makstava 33%-lise sotsiaalmaksu ja 0,8%-lise töötuskindlustusmaksuga.

Puhkusekohustuse väljamaksed toimuvad töötajate puhkusele minekul.

2020.a maksti välja ja osaliselt ümberklassifitseeriti kogu moodustatud preemiasereserv ning täiendavat eraldist ei moodustatud.

LISA 9. Muud lühiajalised kohustused

(eurodes)	Lisa	31.12.2020	31.12.2019
Tarnijatele tasumata arved	3	1 267 346	566 066
Maksuvõlad		430 874	491 556
<i>Käibemaks</i>		0	0
<i>Sotsiaalmaks</i>		257 091	291 581
<i>Üksikisiku tulumaks</i>		137 185	158 387
<i>Töötuskindlustusmaks</i>		16 815	19 324
<i>Kogumispension</i>		13 611	14 813
<i>Erijuhtude tulumaks</i>		6 172	7 451
Viitintress	3	15 963	17 363
Muud lühiajalised kohustused	3	206	2 935
Kokku		1 714 389	1 077 920

LISA 10. Omakapital

Aktsiakapital

Aktsiate arv 31.12.2020 oli 511 294 (31.12.2019: 511 294), aktsiate keskmiseks arvuks kujunes aruandeaastal 511 294 (2019: 511 294). Aktsiate emissiooni ega fondiemissiooni aruandeaastal ei toimunud. Aktsia nimiväärtuseks on 10 eurot ning see koosneb liht-aktsiatest. Kõik aktsiad kuuluvad Eesti Vabariigile.

Aktsiaseltsi miinimumaktsiakapital on 5 112 940 eurot ja maksimumaktsiakapitaliks 20 451 760 eurot. Iga lihtaktsia annab omanikule õiguse saada dividende ja ühe hääle üldkoosolekul.

Kohustuslik reservkapital

Aruandeaastal püsis reservkapitali suurus muutumatuna 511 294 euro tasemel (samuti ka aastal 2019), mis on reservkapitali põhikirjaga ja õigusaktidega nõutav suurus.

Dividendid

(eurodes)	2020	2019
Aruandeaastal väljakuulutatud	0	5 195 000
Aruandeaastal makstud	0	5 195 000
Makstud dividendid ühe aktsia kohta	0,00	10,16

LISA 11. Müügitulu põhitegevusest**Müügitulu teenuste lõikes**

Teenuse liik (eurodes)	2020	2019
Navigatsiooniteenus (EMTAK 52239), sh	14 134 974	28 137 969
<i>marsruudi navigatsiooniteenus</i>	<i>13 162 639</i>	<i>26 377 642</i>
<i>terminali navigatsiooniteenus</i>	<i>972 335</i>	<i>1 760 327</i>
Konsultatsiooniteenus (EMTAK 52239)	7 947	23 545
Kokku	14 142 921	28 161 514

Müügitulu kahanemise põhjuseks on COVID-19 ülemaailmne pandeemia. Lendude arvuga seotud marsruudi navigatsiooniteenuse teenusühikute muutus oli -53,4% võrreldes eelmise aastaga ning terminali navigatsiooniteenuse teenuseühikute kahanemine oli -57,3% võrreldes eelmise aastaga.

Navigatsiooniteenus klientide lõikes

Klient (eurodes)	2020		2019	
	marsruudi navigatsiooniteenus	terminali navigatsiooniteenus	marsruudi navigatsiooniteenus	terminali navigatsiooniteenus
Air China	1 212 662	0	1 341 249	0
Finnair OÜ	1 005 722	89 269	3 389 227	161 424
KLM	541 673	0	1 016 944	120
China Southern	538 433	0	767 316	0
British Airways				
BA	493 656	0	780 288	3 177
China Eastern	490 422	0	930 544	0
Lufthansa	490 140	0	1 577 872	117 223
Korean Airlines	420 180	0	799 263	0
Air China Cargo Ltd	390 280	0	255 689	0
Air Baltic	371 448	267 652	832 216	368 062
Muud kliendid	7 208 023	615 414	14 687 034	1 110 321
Kokku	13 162 639	972 335	26 377 642	1 760 327

LISA 12. Tööjõukulud

(eurodes)	2020	2019
Tööjõukulud	-9 207 931	-10 176 932
Sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks	-3 097 877	-3 427 595
Erisoodustused koos maksudega	-253 303	-260 746
Kokku	-12 559 111	-13 865 273

Töötajate keskmine arv aruandeaastal oli 199 (2019: 213), millest töölepingu alusel töötavate isikute keskmine arv oli 196 (2019: 210) ja juriidilise isiku juhtorgani liikmete keskmine arv oli 3 (2019: 3).

LISA 13. Kaubad, toore, materjal ja teenused

(eurodes)	2020	2019
Seadmete hooldekulud	-1 134 639	-1 119 204
Teenused	-508 057	-414 156
Meteoinformatsioon	-383 392	-361 245
Seadmete eksploatatsioonikulud	-97 785	-269 759
Kaubad, materjalid, energia	-199 064	-210 710
Kindlustuskulud*	-216 135	-149 867
Julgestuskulud	-41 559	-179 318
Kommunikatsioonikulud	-95 884	-104 479
Vahendid	-28 478	-45 028
KOKKU	-2 704 993	-2 853 766

* Kindlustuskuludest 93,56% (2019: 90,58%) moodustab 650 miljoni euro (2019: 650 miljoni euro) suuruse limiidiga vastutuskindlustuse lepingu eest makstud kindlustuspreemia.

LISA 14. Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)	2020	2019
Koolituskulud	-165 042	-685 392
Lähetuskulud	-111 267	-577 086
Rendikulud	-466 461	-500 460
Muud ärikuulud	-408 533	-402 433
Hoonete, ruumide, rajatiste kor- rashoid	-192 628	-218 980
Töökeskkonna kulud	-42 553	-39 299
Transpordikulud	-12 635	-25 166
KOKKU	-1 399 119	-2 448 816

LISA 15. Tulumaks

(eurodes)	2020	2019
Aruandeaastal makstud dividendid	0	5 195 000
Tulumaksumäär	20/80	20/80
Dividendide tulumaksu kulu	0	-1 218 895

Ettevõtte kogu jaotamata kasum seisuga 31.12.2020 moodustas 6 324 649 eurot (31.12.2019: 12 808 536 eurot). Maksimaalne võimalik tulumaksukohustuse summa, mis võib kaasneda kogu jaotamata kasumi väljamaksmisel dividendidena, on 1 166 424 eurot, seega netodividenden-

didena oleks võimalik välja maksta 5 158 225 eurot. Eelmisel aastal olid vastavad näitajad 2 463 202 eurot ning 10 345 334 eurot. Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate netodividendide ja 2020. aasta koondkasumiaruandes kajastatava dividendide tulumaksu kulu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31.12.2020.

LISA 16. Sihtfinantseerimine

(eurodes)	2020	2019
Eelmise aasta lõpul	1 169 634	610 595
Juurde tulnud	2 119 770	1 102 465
Tegevuskulude tulu	-847 122	-99 902
Põhivara tulu	-440 502	-414 073
Tagastatud	0	-29 451
Jooksva aasta lõpul	2 001 780	1 169 634
s.h.lühiajaline osa	1 699 373	440 502
s.h.pikaajaline osa	302 407	729 132
s.h. kuni 6 k	1 479 122	220 251
6-12 k	220 251	220 251
1-2 a	302 407	710 293
2-5 a	0	18 839
üle 5 a	0	0

04-06.2020 taotleti ja saadi Töötukassa hüvitist, mis on kajastatud brutomeetodil ning sisaldub sihtfinantseeringu tegevuskulude tulus summas 683 146 eurot.

LISA 17. Tehingud seotud osapooltega

Ettevõtte aktsiad kuuluvad 100% Eesti Vabariigile. Ettevõtte aruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks juhatuse ja nõukogu liikmeid ning muud ettevõtteid, kelle üle nimetatud isikutel on oluline mõju. Samuti on loetud seotud osapoolteks kõik üksused, kus riigil on kontroll või valitsev mõju. Ettevõtte avalikustab tehingud riigi kontrolli või valitseva mõju all olevate lennundusettevõtetega.

Seotud osapool (eurodes)	Aasta	Varad	Kohustused	Äritulud	Ärikulud
Riigi kontrolli või valitseva mõju all	2020	8 627	10 688	88 507	95 537
lennundusettevõtted	2019	7 293	15 746	124 039	114 268

Kõik tehingud seotud osapooltega on sooritatud turutingimustel ning nõuetes seotud osapooltega ei ole tehtud allahindlusi aruande- ega võrdlusperioodil.

Aruandeaastal arvestati juhatuse liikmetele juhatuse liikme tasuna ja palgana 252 629 eurot (2019: 326 110 eurot). Nõukogu ja auditikomitee liikmetele arvestati aasta jooksul nõukogu liikme tasudena ning nõukogu juurde moodustatud auditikomitees osalemise eest kokku 29 338 eurot (2019: 31 172 eurot).

Vastavalt juhatuse liikmetega sõlmitud lepingutele on ettevõttel kohustus maksta kompensatsiooni sõltuvalt lepingu lõpetamise alustest kuni kolme kuu teenistustasu ulatuses. Kuna selle kohustuse realiseerumine ei ole tõenäoline, pole seda reservina kajastatud.

LISA 18. Olulised raamatupidamishinnangud

Aastaruande koostamisel on kasutatud mitmeid raamatupidamishinnanguid ja eeldusi, mis mõjutavad aruandes kajastatud varasid ja kohustusi. Kuigi nimetatud hinnangud on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, ei pruugi need kokku langeda hilisema tegeliku tulemusega. Muudatusi juhtkonna hinnangutes kajastatakse muudatuse toimumise perioodi koondkasumiaruandes. Alljärgnevad hinnangud omavad suurimat mõju käesoleva raamatupidamise aastaruandes kajastatud finantsinformatsioonile.

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kasuliku eluea hindamine

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kasuliku eluea määramisel lähtutakse juhtkonna hinnangust vara tegeliku kasutamise perioodi kohta. Senine kogemus on näidanud, et varade tegelik kasutusaeg on mõnikord osutunud mõnevõrra pikemaks kui varade hinnanguline eluiga. Seisuga 31.12.2020 jääkväärtusega null kasutuses olevate põhivarade soetusmaksumus on kokku 9 392 832 eurot (31.12.2019: 8 732 930 eurot).

Kõikide varade amortisatsioonimäära muutmine ühe aasta võrra mõjutaks koondkasumit 764 tuhande euro võrra.

Aruandeperioodi jooksul oli vastu võetud otsus mitmete kasutuses olevate põhivara objektide välja vahetamiseks ning antud objektide osas oli rakendatud kiirendatud amortisatsiooniarvestus alates otsuse tegemise kuust 2020. Käesolev juhtkonna hinnangu muutus varade kasuliku eluea kohta on kajastatud aastaruandes edasiulatuvalt. Hinnangu muudatusena suurenes ettevõtte amortisatsioonikulu ning mõju perioodi koondkasumile on 19 376 eurot (2019: 110 100 eurot).

Materiaalse ja immateriaalse põhivara kaetava väärtuse hindamine

Juhtkond hindas võimalike põhivara ja lõpetamata investeeringute väärtuse langusele viitavate asjaolude esinemist ning leidis, et 2020. aasta jooksul ning pärast aruandeperioodi lõppu vara väärtuse võimalikule langemisele viitavate indikatsioonide pole esinenud ning seega vara kaetavat väärtust ei hinnatud (samadel põhjustel ei hinnatud vara kaetavat väärtust ka 2019. aastal).

LISA 19. Finantsriskide juhtimine

Ettevõtte finantsriskide juhtimiseks on välja töötatud finantsriskide juhtimise kord, mis reguleerib järgmiste ettevõtte majandustegevusega seotud finantsriskide juhtimist: likviidsusrisk, krediidirisk, valuutarisk ja intressirisk. Riskijuhtimises ei ole võrreldes eelmiste perioodidega olulisi muutusi toimunud. Kapitali juhtimisel arvestatakse Vabariigi Valitsuse määrusi, millega iga-aastaselt määratakse kindlaks omanikule makstavate dividendide määr või summa.

Ettevõtte finantsriskide juhtimisel on tähtsaimad eesmärgid tähtsuse järjekorras:

- likviidsus;
- kapitali säilimine;
- tulu teenimine.

Tuletisinstrumente tohib kasutada ainult riskide maandamiseks, kuid neid ei olnud ettevõttel aruandepäeva võrdlusperioodil kasutatud.

Likviidsusrisk

Likviidsusrisk on risk, et ettevõtte ei suuda oma finantskohustusi täita rahavoo puudujäägi tõttu. Ettevõttel peab olema kolme tööpäeva jooksul rahana kasutatav vähemalt jooksva kuu välja-

minekute suurune summa, arvestamata ühekordseid tavalisest oluliselt suuremaid väljaminekuid. Lühiajaliste tähtajaliste investeeringute tegemisel peab olema tagatud likviidsus ka ühekordsete tavalisest oluliselt suuremate väljaminekute õigeaegseks tasumiseks. Likviidsusriski maandamiseks kasutab ettevõtte erinevaid finantseerimise allikaid, milleks on pangalaen, arvelduslaenu võimalus ning ostjate nõuete pidev monitooring.

Olemasolevate finantskohustuste lunastustähtajad järgnevat aastate lõikes on järgmised:

Seisuga 31.12.2020 (eurodes)	kuni 6 kuud	6-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	üle 5 aasta	Diskon- teerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (Lisa 3; 7)	2 528 863	2 517 441	2 062 270	12 279 940	1 260 158	20 648 672	19 961 492
Võlad tarnijate- le ja muud võ- lad (Lisa 3; 9)	1 283 515	0	0	0	0	1 283 515	0
Kokku	3 812 378	2 517 441	2 062 270	12 279 940	1 260 158	21 932 187	19 961 492

Seisuga 31.12.2019 (eurodes)	kuni 6 kuud	6-12 kuud	1-2 aastat	2-5 aastat	üle 5 aasta	Diskon- teerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (Lisa 3; 7)	936 273	936 271	1 872 185	12 836 037	1 980 248	18 561 014	17 678 308
Võlad tarnijate- le ja muud võ- lad (Lisa 3; 9)	586 364	0	0	0	0	586 364	0
Kokku	1 522 637	936 271	1 872 185	12 836 037	1 980 248	19 147 378	17 678 308

Ettevõtte juhtkond hindab pikas perspektiivis likviidsusriski bilansipäeva seisuga mõistlikuks. Täiendavat informatsiooni maksetähtaegade osas on toodud lisades 7-9.

COVID-19 poolt lennundussektorile põhjustatud raskuste käsitlemist, sh. mõju Lennuliiklusteeninduse AS-i likviidsusriskile, vt lisa 20.

Krediidirisk

Ettevõtte krediidirisk sisaldab võimalikku kahju, mis tekib äripartnerite suutmatusest täita oma kohustusi.

Ettevõtte kasutab krediidiriski juhtimiseks reitinguagentuuride Moody's ja Standard&Poor's reitinguid. Ettevõtte raha paigutamiseks erinevatesse võlainstrumentidesse on kehtestatud kindlad kriteeriumid emitendi valiku tegemiseks ja mahupiirangud (kogurisk ühe emitendi suhtes võib ulatuda maksimaalselt 60%-ni ettevõtte rahalistest vahenditest), samuti on määratletud lubatavad investeerimispiirkonnad (Eesti ja OECD liikmesriigid).

Võttes arvesse, et Ettevõtte müügitulu koosneb navigatsiooniteenus osutamisest lennufirmadele ning kuna navigatsiooniteenus on oma iseloomult lennufirmadele nende äritegevuses eluliselt vajalik (ilma teenust kasutamata ei ole võimalik lennuoperatsioone teostada), siis on krediidirisk oluline vaid lennuettevõtete pankrotistumise korral. Olenemata COVID-19 põhjusta-

tud kriisist on ettevõtte krediikahjumid aruandeaastal ning võrdlusperioodil olnud väga madalad. Seisuga 31. detsember 2020 ja 31. detsember 2019 oli nõuete allahindlus ebaolulise mõjuga.

Krediidiriski madala taseme ostjatega arveldamisel tagab õigusaktides ettevõttele antud õigus mitte osutada navigatsiooniteenust klientidele, kes on tarbitud teenuse eest võlgu. Aastaruande koostamise hetkeks on laekunud 67% aasta lõpu seisuga üleval olevatest nõuetest. Laekumata nõuete summa osa on kokku 1 545 tuh eurot, millest 331,9 tuh eurot on nõuded, mis on kantud ebatõenäolisteks.

Vastavalt riikidevahelisele kokkuleppele leevendamaks lennuettevõtete raskusi kriisiga toimetulekuks, lepi Eurocontrol'i ettepanekul kokku veebruari kuni mai 2020. aasta marsruudi navigatsioonitasu maksetähtaegade pikendamises kuni august 2021 aastal. Aruande koostamise seisuga on lennuettevõtted olulises osas maksegraafikust kinni pidanud ja ära on tasutud liiks vanadele võlgadele uued nõuded. Veebruar 2020 nõue oli 1 615 tuh eurot, millest on aruande koostamise kuupäevaks tasumata 48 tuh eurot. Märts 2020 vastavad näitajad on 1 274 tuh eurot ja tasumata 46 tuh eurot. Aprill kuni mai 2020 laekumata arvete summa seisuga 31.12.20 oli 1 250 tuh eurot.

Nõuded ostjate vastu maksetähtaegade lõikes (eurodes)

	31.12.2020		31.12.2019	
Maksetähtaeg saabumata	4 387 716	93,5%	3 994 756	93,0%
Üle tähtaja 1-30 päeva	22 305	0,5%	74 996	1,7%
Üle tähtaja 31-60 päeva	9 581	0,2%	22 485	0,5%
Üle tähtaja 61-90 päeva	9 847	0,2%	1 582	0,0%
Üle tähtaja 91-120 päeva	11 208	0,2%	3 780	0,1%
Üle tähtaja 121-180 päeva	6 368	0,1%	5 004	0,1%
Üle tähtaja üle 180 päeva	243 262	5,2%	192 796	4,5%
Nõuded ostjate vastu kokku* (lisad 3;4)	4 690 287	100,0%	4 295 400	100,0%

* Nõuded ostjate vastu sisaldavad ebatõenäoliselt laekuvaid nõudeid

Olenemata COVID-19 kriisist tulenevatest raskustest on lennuettevõtted seni täitnud nõudeid olulises osas korrektselt.

Kogu krediidiriski väljendav nõuete ja deposiitide summa on 11 094 831 eurot (2019: 13 779 867 eurot, vt. lisad 2-5).

Kuigi raha ja raha ekvivalendid kuuluvad samuti IFRS 9 oodatava krediikahjumi mudeli alla, siis tuvastatud väärtuse langus oli ebaoluline 1. jaanuari 2020 ja 31. detsembri 2020 seisuga.

Arvelduskontode jaotus erinevate krediireitingutega pankade vahel

(eurodes)	31.12.2020	31.12.2019
Pankades, mis omavad Moody's krediireitingut Aa3	6 582 589	9 503 783
Krediidiriskile avatud summa arvelduskontodest kokku (Lisa 2)	6 582 589	9 503 783

Tururisk

Tururiski alla kuuluvad valuuta ja intressirisk.

Valuutarisk

Valuutarisk on risk, et finantsinstrumentide õiglane väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus vahetuskursi muutuste tõttu. Ettevõtte olulisem arveldusvaluuta on euro, mistõttu ei hinda ettevõtte valuutariski oluliseks. Varadest ja kohustustest tulenevad valuutariskid tuleb maandada, kui avatud netopositsioon samas valuutas ületab 63,9 tuhat eurot. Ettevõttel ei olnud aruandeperioodi ja ka eelneva perioodi lõpu seisuga olulisi avatud välisvaluuta positsioone. Valuutariski vältimiseks toimub arvete väljastamine müügitulu osas eurodes.

Intressirisk

Intressimäära risk on risk, et finantsinstrumentide õiglane väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus turu intressimäära muutuste tõttu. Rahavoogude intressimäära risk tekib ettevõtte ujuva intressimääraga võlakohustustest ning seisneb ohus, et finantskulud suurenevad, kui intressimäärad tõusevad. Ettevõtte pikaajalised kohustused on fikseeritud intressimääraga. Varade intressirisk lühiajaliste rahapaigutuste osas on maandatud ettevõtte kavatsusega hoida soetatud finantsvarad nende lunastustähtajani. Intressiriski võtmine on lubatud investeerimisel lühiajalistesse instrumentidesse, millesse investeerimiseks on seatud mahulised piirangud.

Kapitali juhtimine

Ettevõtte haldab kapitalina kogu omakapitali. Ettevõtte peamiseks eesmärgiks kapitali juhtimisel on tagada ettevõtte jätkusuutlikkus. Omaniku poolt on seatud eesmärgiks hoida omakapitali osakaal varadest vahemikus 40% - 45%. Otsused võörkapitali kaasamise osas tehakse rahavoogude prognoosi alusel. Ettevõtte kõik aktsiad kuuluvad riigile. Otsused dividendide maksmise kohta tehakse omaniku poolt võttes arvesse ettevõtte majandustulemusi, arenguplaane aga ka majanduskeskkonna arengut Eestis ja sihtturgudel. Kapitali haldamise eesmärgina võrreldakse tegelikku omakapitali tootlikkust eesmärgiks seatuga: 2020. aastal lõpetas ettevõtte kahjumiga ja seatud eesmäärke ei täidetud.

Õiglase väärtus

Avalikustamise eesmärgil leitakse õiglase väärtus tulevaste lepinguliste rahavoogude diskonteerimisel turu intressimääraga, mis on kättesaadav ettevõtte sarnastele finantsinstrumentidele. Ettevõtte juhatuse hinnangul ei erine finantsseisundi aruandes korrigeeritud soetusmaksu- mused kajastatud finantsvarade ja -kohustuste (vt ka lisa 3) bilansilised väärtused 31.12.2020 ja 31.12.2019 seisuga oluliselt nende õiglasest väärtusest, kuna need tasutakse 12 kuu jook- sul arvestatuna bilansi kuupäevast. Samuti ei erine pikaajaliste laenude ja võlakohustuste õig- lased väärtused oluliselt nende bilansilisest väärtusest, kuna nende intressimäärad vastavad turul kehtivatele intressimääradele.

LISA 20. Sündmused pärast aruandekuupäeva

2020. aasta alguses kinnitati uue koroonaviiruse (Covid-19) olemasolu. Aruande koostamise hetkeks on levinud üle maailma Covid-19 teine ja kolmas laine, sealhulgas Eestisse, põhjustades taas olulisi piiranguid majandustegevusele. Valitsused kogu maailmas teatavad taas viiru- se leviku peatamiseks täiendavate reisipiirangute kehtestamisest kuni eriolukordade kehtes- tamiseni, põhjustades probleeme ettevõtetele kõikides majandussektorites aga eelkõige len- nundusele, turismindusele ning nendega tihedalt seotud sektoritele.

Ülemaailmne Covid-19 pandeemia tabas lennundussektorit ootamatult ja väga järsult märtsis 2020. Lennuliiklusteenistuste tulubaas ja rahavoog on otseselt seotud kontrollitava lennuliiklu- se mahuga. Sellest tulenevalt on ka Lennuliiklusteeninduse AS eriti tundlik lennuliikluse järsu languse suhtes, mida jätkuvalt üle maailma kogetakse. Covid-19 kriis on kahjuks tabanud vä-

ga valusalt meie kliente, kelle hulgast väga paljude, kas olulises osas või täielikult reisijate veole keskendunud lennuettevõtete jaoks on teise laine eskaleerumine katkestanud taas rahavood. Rahvusvahelise Lennutranspordi Ühenduse (IATA) möödunud aasta kokkuvõtte andmetel andis pandeemia lennuettevõtetele valusa löögi, esialgsete andmete kohaselt teenisid lennufirmad 118 miljardit dollarit kahjumit. 2020. aastal süstisid riigid lennuettevõtetesse kokku umbes 173 miljardit dollarit, et säilitada maksimaalselt töökohti ja hoida ära lennuettevõtete massilisi pankrotte. 2021. aastal peaks lennuettevõtete kahjum vähenema umbes kolm korda, kuid välistatud ei ole finantsraskused kriisi venimisel. Ettevõtte hinnangul võivad lennuettevõtted tõenäoliselt sattuda taas raskustesse kui kriis kestab kauem kui kuus kuud, kuna lendajatel saab otsa riikide eraldatud abist saadud vajalik likviidsuspuhver, sest lennufirmad on sunnitud nõudluse puudumisel jätkuvalt suure osa lennukipargist pargituna hoidma. See omakorda tähendab, et osutatud lennuliiklusteenuste eest tasumiste maksetähtaja leevendus võib taas päevakorda tõusta, mis viib aasta lõpuks ettevõtte olukorda kus tuleb kaasata likviidsuse tagamiseks täiendavat käibekapitali.

Erinevalt lennufirmadest ei saa Lennuliiklusteeninduse AS juhatus ettevõtte tegevust täielikult peatada, koondades suure osa töötajaskonnast. Arvestades asjaoluga, et kriisiperioodil on jätkunud minimaalselt kaubalennud, ei saa ettevõtte õhuruumi sulgeda, vaid tuleb jätkata põhi-tegevust, et tagada ohutu kaubatransiid. Et osutatav teenus ei katkeks on ettevõtte tänaseks rakendanud hulga meetmeid. Osutame teenust 24/7 olenemata viiruse pandeemilisest levikust Eestis. Lisaks rakendatakse jätkuvalt täiendavaid kulude kokkuhoiu meetmeid, arendustegevus jätkub vaid vältimatute projektide osas, ajatatud on investeringutega seotud rahavoog jne, hoidmaks likviidsuspuhvrit teenuse osutamiseks ilma täiendavate finantsvahendite kaasamiseta kuni 6 kuulise perioodi jooksul. Ettevõtte minimaalne vajaminev rahavoog jooksvate püsikulude ja finantskohustuste katmiseks on suurusjärgus 1,8 miljoni eurot kuus. Ettevõtte raha jääk aruandekuupäeva seisuga võimaldab teenuse osutamist jätkata ja kohustusi täita kuni kuus kuud ilma täiendava võõrfinantseerimise või omanikupoolse kapitali kaasamiseta. Ettevõtte juhatus on teinud ettepaneku omakapitali tõstmiseks kriisieelsele tasemele Covid-19 kriisi kahjumlike aastate mõjude leevendamiseks ja likviidsuspuhvri tagamiseks.

Covid-19 kriisi mõjude leevendamiseks töötatakse välja riikide keskpankade poolt stimuleerimispakette kriisist enam mõjutatud ettevõtete likviidsuse toetamiseks ja majanduse elavdamiseks. Ettevõtte hinnangul võiks järgneva kolme kuni kuue kuulise perioodi jooksul selguda sealhulgas lennundussektoriga seotud ettevõtteid toetavad täiendavad rahalised meetmed ning eeldusel, et kehtivad reisipiirangud ja lennukeelud tühistatakse mais või juunis, millele järgneks järk-järgult nõudluse taastumine reisilennuliikluse osas, on väljavaated 2021. aasta teise poolaasta osas positiivsed.

Kahjumi katmise ettepanek

Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi 2020. majandusaasta kahjum on 6 483 887 eurot.

Juhatus teeb üldkoosolekule ettepaneku Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi kahjum katta järgmiselt:

- aruandeaasta kahjumi arvelt vähendada eelmiste aastate jaotamata kasumit summas 6 483 887 eurot;
- peale aruandeaasta kahjumi lisamist jaotamata kasumile on ettevõtte jaotamata kasum summas 6 324 649 eurot;
- varasemate perioodide jaotamata kasumist dividende mitte maksta.

Ivar Värk
Juhatusesimees

Jaanus Jakimenko
Juhatuseliige

Üllar Salumäe
Juhatuseliige